Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 15 август 1972 шу. ◆ № 95 (5904). Мах 2 кап.

ХЬЕ КОММУНИСТ ВАЛЕ...

Миллионаш болча къахьегамхой балхах тийша да парте XXIV съездо советски халкъа хьалхашка оттадаь декхар толамца кхоачашделга. Цу Iалальмате доккхача лоархIамерча гIулакхах мехка материальни духовни низам сарцагIдоаччa парте ший дег ондало лерхI коммунистех. ХIана аьлча уж ба йиеслагIча пятилетка планаш кхоачашьеча хьалха латта, наха хьокхам тела, шоашта уж тIехьадоха безараш.

«Вай парте низ—коммунисташ идейни, хьинаре шоаш юха ца кхоберш хилар ба, — аьлар КПСС XXIV съезде ноанкъоста Л. И. Брежнева. Тхан парте сийлахь-доккха хIама хьадара декхараш кхоачашде дут халкъ. Цун моральни сий деш хилар лакхагIа хургда хIара коммунист лакхагIа идейни нравственни дикалаш йоахаш мел хила».

КПСС члена бехктокхам айлу вай партена хьалхашка утта декхараш доккхагIси чолхамегIен ме хуа.

Сага сий доаккхар цун гIулакхаш да. Уж белгалдувл балхаца, шийна хьалхашка латта декхареш цо кхоачашдарца. Парте решенеш къоабалъярах доалаш дац коммуниста гIулакх. Из декхарийла ва парте решенеш кхоачашъяра беррига ший низ, хьинар, хьакъал дIалала.

ХIанз республике чакхйоалаш латт партийни документаш хувцара кийчо ярах дувцаш йола партийни собранеш. Цига белгалдоах цу лоархIамерча организационно-партийни гIулехка кийчо еш коммунистий бехктокхам, цун авангардни лоархIам къаьстта лаккхуш хилар.

Дукха ба вай областной партийни организаце КПСС члена цIи лакха доаттеш бола коммунисташ. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдь ца Iаш, цар хьокхам тел общественни вахаре а, бетте а.

Берригача республике вовзаш ва Шелковской района «Шелковской» совхоза жа Iу Эемухамбетов Наурди. Балха дика хьокхаш ше лахарах сагIа, совхозера беррига жа Iуй сарцагIбоах цо тIанийца декхараш кхоачашдара. Ше коммунист хилара тарра чIагIiерта къовсам лоаттабу парте XXIV съезда решенеш кхоачашъяра тIехьа, хьинаре даькъалоац совхоза а района а партийни вахара юкъе. К хьаоцаргья вай «Назрановский» совхоза доярка Барахоева Лейла. Хьайнаха къахьегарал сагIа, ший балха опыт дIа а луш хьалхахьи цо дукха а балха дика а доархал. Беррига шиа тIабахийта лелабу нака юкъера кхетама боах. Уж тайпа коммунисташ кхы дуккха а ба хIара заводе, колхозе, совхозе.

Республика коммунистий дикача гIулакхех дукха дувца йиш я. Цхьабакъда, халахето а, хIанз а болаш ба шоаш бокъонца бола политически тIеIахой болга гуча ца доаха парте членаш. Кхоачамбоацараштеи харцахьарча гIулакхаштеи шоаш тIаийсбелча шоашта цхьаккхи а хIама ца дехучоагIа хул уж, цар обывательски никъ лунц— «са гумахьа дац цунца, цун уйла къычарга яйта», яхаш санна. Цар къовсам доаттабац бIаьнца нийслуча кхоачамбоацарашца. Цхьабараша бIаргагойтара, моттийтара хьинар долаш ба, кхоачашдац КПСС Уставо дIадехараш.

Цу тайпара мелаз деалар, хIаьа бе-башха ца чотар ла йиш яц. «Нагахьа санна хьо коммунист вале, — аьлар парте XXIV съезде ноанкъоста Л. И. Брежнева, — хьа декхар да халонех къехка а ца къехкаш, тIехьайисача уйла кара а ца ухьш, сакхетамех хьинарех йола парте тIемало хилар. Къахьегача а общественни вахаре а, дешача а, вахаш волча а массе а хана, массанахьа а коммунист волаш хила веза коммунист, вай ленински парте члена йоккха цIи сийленца лолаеш хила веза из».

Партийни организацеш декхарийла я коммунисташта юкъера болх цIенхаштта тоабе, хьаькъалца балха юкъеккхьа дика пайда лулга хьакхьеттача коммунистий отчет уттагIача балха формах. Къаьстта тешо е еза партийни собранеш лоархIам айбара, хIара коммуниста тIалатта бехктокхам лакхбара.

КПСС Программаи Уставои дIадехар — хIара коммунисть кхоачашдеза даоглоаца закон я. ВIалла а маьар хила йиш яц цар дIадехараш дизза кхоачашда деранца, партийни пачхьалкхени дисциплина техкаерашца. Къаьстта чIоагIагIа хьадеха деза кулгалдеча кадрашкара. Ма йиш йолаш дац царех цхьабараша партийни пачхьалкхени дисциплина техкаеш, шоай карарча Iаьдалах харцахьа пайда ийбеш хилар. Бе боагIа бехк бе беза цу тайпарча хьакимашта.

ХIанз республика коммунисташта хьалхашка латтача кертерча декхарех цаI да пятилетка шоллагIча шера план а социалистически декхараш а дизза кхоачашделга вIаштIехьдаккхар, дIахо а къахьегама оасарле лакхъяр.

Партийни организацеи ийа коммунистий хьинарах, деналах, идейни тийша хиларах латт. Цудухьа хIара коммунист декхарийла ва ленински парте члена ийа цIи лакха лоаттае а сийленца дIахьа а.

Сийлахьча юбилея сийна

Ноябрь бетта чотах

Пятилетка шоллагIча шера къаьстта дика къахьегарця белгалбаьнна я «Октябрьнефть» НГДУ лаьттан кIалха скважинашта ремонт ю Ноговиков Николай Сергеевич керте латта бригада. Укх шера скважинашта 200 совгIа ремонт яьй цо, царех 98 процент ярaш — сихача методаца. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 142 процент кхоачашъю. ХIанз ноябрь бетта чотах къахьегаш я бригада.

Бригадерча сменашта юкъе хьалха латт Къахьегама ЦIеча Байрахьа орден лелаеш оператор нов. Лабзон керте латта смена. Цо ший нормаш 150 процент кхоачашъю. ШоллагIа моттиг лаьккхай ший нормаш 145 процент кхоачашъеча оператор Абуталипов керте латтача смена.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

БЕРКАТЕ КЪАХЬЕГ

Хьинар айдеш къахьег укх юбилейни шера «Грознефтехимремонтстрой» треста ремонтникаша, гIишлошъераша. Ер шу доладелча денз генподрядагIа планал совгIа чакхдаьхад цар 700 эзар сома мах а ремонтни гIишлош хьалъерен балхаш. ХIаьта шоай низаца даь балхаш 5 эзар сома мах а дукхагIа да.

Треста ремонтно - гIишлошъеча управленешта юкъе цхьадаш хьалха латташ хьайоагIа укх шера Топазов Алексей Григорьевич керте латтача шоллагIча ремонтно - гIишлошъеча управлене коллектив. ДеррагIа технико-экономически хьокхамаш дика а долаш ер шу доладелча денз планал совгIа цо чакхдаьхад генподрядагIа 300 эзар сом мах бола гIишлой - монтажни балхаш, хIаьта ший низаца задланал совгIа даь балхаш 200 эзар сома мах а да. Уж толамаш кхы а тоадеш лакхабаха лерхI цар СССР-ен Нохч - ГIалгIайчен автономен юбилейшта.

З. ДОШУХАНОВА.

• • •

Арахеца мехалдетта продукци дукхагIен дикагIйи хилийтара тIагIерта хьовсам е лоаттабеш дикача къахьегама толамашца лакъабола СССР-ен Нохч - ГIалгIайчен автономен 50 шу дузача цIейшта Новогрозненски механни чакхдоахача завода дукхача установкай, цехий технологаши. Царна юкъе хьалха латтачарех ба Гавриленко Виктор Алексеевич керте латтача № 21-1 йолча установка технологаши Румянцев Петр Ивановича кулгалдеча кхоалагIча цеха коллективаш. БархIлагIча августе денз сентябрь бетта чотах хьалхегаш ба уж. ХIанзалехьа планал совгIа цар арахийна продукци эзараш сома мах а я.

Б. ДОТМАРЭНЕВ.

БЕТТА ЦХЬА МИЛЛИОН

Пятилетка шоллагIча шера план хана хьалха кхоачашъяра социалистически яхьо хьинача «Грозэнерго» предприятешта юкъе хьалхара моттиг лелаеш я № 2 йолча теплоэлектроцентрала коллектив. Духхьал дIабахача цхьан бетта цо планал совгIа лаьккхай 1 миллион совгIа электроэнерги. Белгалбаьнна дика къахьегаш ба цига турбинай, хьай машинисташ Т. Крикорьян, А. Арзанаи, Къахьегама ЦIеча Байрахьа орден лелаю В. Гоголев керте латта слесарий бригада.

Х. СУРУДЖАНЦ.

КПСС ОБКОМЕ

РЕСПУБЛИКЕ БЬАЦАДААРАШИ СОМИ БОККХАЧЕИ КИЙЧБЕЧЕИ ДОЛЧА ЦIЕНХАШТТАРЧА КХОАЧАМБОАЦАРЕХ

Республикерчу дуккхача колхозашкий совхозашкий цIенхаштта кхоачамбоацарах хулийт бьацадаарий культураштей сома бешамаштей гIулакх дара балхаш вIаштIехьдоахача, дийнахь а бус а хий дехкилга вIаштIехьдаьккхадац бьацадаараш тIадоича лаьттанна- сойи бьацадаарали шоай хашнахьа хьагудделга, уж консервий заводаштей мах беча организацешта дIахелга Iалашдаь.

Къаьстта чIоагIа тIехьадиеал 1 августе кхаччалца бьацадаараш эцара шера хилча боахама план ерриге а 14 процент мера кхоачаш ца яь, йоккхагIйола бьацадаараш леладеча Грозненски Сунженски районий боахамаш. Консервий заводашта карсам дIаялара пачхьалкхен план кхоачашъяьац Грозненски районерча «Атагинский» № 2 йолча бьацадаарий-шурайи совхозаша, «Советская Россия» яхача колхозо, Сунженски районерча Шеча Эсара цIерагIча, XX партсъезда цIерагIча, «Путь к коммунизму» яхача колхозаша.

Мелиорацеи хий боахамеи министерства Iалашдаьдац бьацадаараштей сома бешамашкей тIоадай чуйолийтаза вегетацеий хий дехкара ший хашнахьа кхоачам хилал хий телга.

Грозненски районерча Ленина цIерагIча колхозе, «Атагинский» совхозе, Сунженски районерча цхьадолча боахамашка вийне практика я чакхйоахача промышленностан торгашлен продукци дIатедара пачхьалкхен планаш кхоачашъяьйоаццашехьа а стандартагIа долча бьацадаарийи сомеи дикка доккха даьъа, дагьа договораш а доацаш, республика доазонаш арахьа доха дахуьйт, шоай консерваш заводашка чакхдоахаш, шоашта хетача тайпара ма дIаухийташ.

Мах беча организацейи къаьсткъаьстача боахамий кулгалхойи безмагIа керда хьадаьинна бьацадаарали сойи боххнага юкъагIдуьлаш моттигаш я. КIоига юкъ йила а хIаманна йоалла а продукци. Массаза а эцаренна кхоачамбеш дийна ассортиментагIен хилац соме-бьацадаарий продукци.

Цхьадолча боахамий кулгалхоша «дукхагIа» дIалла а гIерташ йиццйолийт продукте дийл, заводашкей торгашлен дIачукха кхуьх ма цIен ца еш, ма хоржаш, ма бахьан долаш стандарте дIадехараш ма яххара доаца бьацадаараш сома цхьадолча дальчье боахамашта юхатех.

Сома - бьацадаарий продукци яххараш кийчъяраш тIехьадоссар нийсденнад КПСС Грозненски Сунженски районашка, райисполкомашка, цигарча а цхьайолча кхача а районашкарча дукхача колхозийи совхозийи партийни организацешa бьацадаараши сойи кхебеш йолча звенощка, бригадашка, боахамашка лекхача социалистически яхь ду кулгал молдалийтар, сома-бьацадаарий продукци кийчъяра дакьъерча цIенхашттача кхоачамбоацаращца маиар а баьа Iер, пачхьалкхен планаш кхоачашъяра гIулакха дисциплина йоацаш боича колхозийи совхозийи кулгалхошта садеттар бахьан долаш.

Грозненски района цхьадолча боахамашка город Грозне промышленния предприятешкарей учреждениешкарей балкийтача боккхоех пайда геттара ве яц.

Юртбоахама продукташ кийраш пар дикален дешаметта йолча республикански районий пачхьалкхен инспекцеша тIахьожам мела лоатьабу пачхьалкхенга бьацадаарали сойи бохкара леладана, хIаца а кхоачамболаш хьалан пачхьалкхен дисциплина кхоачашъяра тIаберзабьеча организаторски балхата.

Юрта боахама министерства (нов. Полушкин), «Консервплодоовощ» (нов. Горошко), «Грознино» (нов. Хаматханов) объединений, совхозий республикански производственни объединене (нов. Завгаев) кулгалхоша специалисташ кулгал эсала ду совхозийи колхозийи гIулакхашта, цар кулгалхошкара доагIар дизза хьадехац бьацадаараши сойи дукхагIа эцара, кийчбара, цар дикаш товарности лакхъяра хьалкара, планаши договорий декхараши кхоачамдара гIулакха дисциплина ца хилар негийт.

Респотребсоюзо, хьачал промышленноста министерства предприятеша, «Консервплодоовощ» объединене консервий заводаша везза лелабу бахеча лахагара сов бола культурий хьуне сой ийбара болх.

КПСС обкома бере парте райкомаши горкомаши, горрайисполкомаши колхозийи совхозийи юкъьйара партийни, профсоюзий организацеш, юртбоахама министерстваши ведомстваши, моттигера юртбоахама министерстваши ведомстваши, моттигера юртбоахама организацеш декхарийла ьаь бьацадаараши сойи бакьхарлаш кийчдаляр хIаьа нийсденча хьалега кхы хье ца долийташ хьама. Бьацадаараштa гIулакх дезга вIаштIехьдоаккхача, къаьстта а хий дехкилга вIаштIехьдоаккхача, хьувкъам чуэцача нийсу кхоачамбоацараш дIадаьара ходанболаш доли гIулакхаш чакхдаха. Пахи автотранспортив сеца латтам моттиг ца кийсъалийта хьаьжкобьа бьацадаарийи сомеи хьувкъам доаццача хашнашкен ма бойташ чуэца. Пачхьалкхенга бьацадаараши сойи бохкара тIанйца декхараш хIара колхозо совхозо тешшаме кхоачамдергдолаш гIулакх де.

Мелиорацеи хий боахамеи министерство декхарийла я бьацадаараш кхеду боахамий хилдалза хица Iалашде, хьуха ма соца моттиг ма кийсъалийта, хий дехкача лаьттаехи хий доттача техникахи пайда дикагIа эцаргбола гIулакх де.

Харцахьа лаьрхIай бьацадаараш эцара пачхьалкхен планаш кхоачашъяьйоацашехьа а стандартий бьацадаараш республика доазонел арахьа доххачей шоай предприятешка уж чакхдоахачей колхозийи совхозийи кулгалхой ийщера практика. Цу боахамий кулгалхошка дIахайтанда уж тайна моттигаш кхы ма кийсйолийте уж чIоагIа бехкебоахаш езаргболга.

«Консервплодоовощ» объединени (нов. Горошко), торговли министерство (нов. Мирчев), респотребсоюз (нов. Мамаев), УРС (нов. Петросов) декхарийла я ерригa товарий сомабьацадаарий продукци а хIаьта нийтта бахача нахагара сойбола культурий хьуни сой а эцалга дикагIа вIаштIехьдаьккхараш тIачIоагIдаьча боахамашкара хьакийбелга Iалашдараш дизза гIулакхаш чакхдаха, керда хьадаьинна бьацадаараши сойи бохкара даькъера кхоачамбоацараш дIадаха. ГуйранIан замалахьа бIаьстан юкъен дохкаргдолаш сойи бьацадаараш чакхдаьхан керда долаши эцача боарамe дIататтадела Iалашде.

Юртбоахама продукташ кийраш пар дикален дешаметта йола кертера пачхьалкхен инспектор (нов. Баширов) декхарийла ма сома-бьацадаарий продукци договорий декхарашка хьежна яхараш йохкараш лира тIахьожам ертабе, бьацадаараши сойи кийчбара даькъера пачхьалкхен дисциплина тешхаераш чIоагIа бехктокхаме еа.

Бьацадаараши сойи чуэцар хьежабаь мах дIаухийтаргдолаш дIатIаэцийтига дика вIаштIехьдаьккха, къаьхьегама оасарле лакха йоала цар къахьегара эша хьелаш цуна вIаштIехьдаха, торги автотранспортий дикагIа Iалашъе еза КПСС Грозненски горкомо горисполкомой, город Грозне промышленни предприятеи учреждений, колхозий а совхозий а кулгалхоша.

Сомабьацадаарий продукце хьувкъам дика чуйила балхара, ший хеннахьа из заводашка мах беча организацешка дIабахьийтара юрташкарча къахьегамхой социалистически яхь лоргIа вIашагIйоаккхийла КПСС райкомашка горкомашка, колхозийи совхозийи юкъьйарча партийни, профсоюзни организацеша.

Бьацадаараши сойи чуэцалга кийчделлген нийтта лел хадданза дувцалда республиканский районий газеташа, телевидений радиовещаний комитето.

Грозненски химически комбината цехашта юкъе лоржача социалистически яхье хьалха латтачарех я № 132—162 йолча цеха коллектив. Цо доехача толамашта юкъе дизза даькъа доац слесаря Перков Николай Ивановича, воккхагIволча аппаратчика коммуниста Крымов Николай Григорьевича, воархIагIча разряда слесаря коммуниста Новиков Валерий Алексеевича, кхычар. Цар болх беш йола участкаш тешаме хул. Сменни заданеш дики кхоачашъю цар.

Сурта тIа: слесарь Н. Перков, воккхагIволча аппаратчик Н. Крымов, слесарь В. Новиков.

С. ХУГАЕВА сурт.

ДОАКЪАР IАЛАШДУ

Тха района колхозхой сихбенна хьайбашта доакъар кийчдеш ба укх денощка.

Дика лел уж балхаш ерригача участкашка.

ХIанзале 12 эзар тонн гIожа доакъар Iалашдаь баьннаб района механизаторашa, 5 эзар тонн сенаж кIоагашта еллай, плаш 4000 тонн мара йоацача.

Колхозашта юкъе лоржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаю XXII партсъезда цIерагIча колхоза къахьегамхоша.

800 тонн гIожа доакъар, 750 тонн сенаж Iалашъаь баьннаб цу колхоза механизаторашa. Вешта аьлча хIара Iатта цхьацца тонн.

В. ЯНГУЛЬБАЕВ,
КПСС Нохчий - Юрта райкома хьалхара секретарь.

СИЙЛЕН ЦIИ ЯЬККХА БРИГАДА

Карабулакски бурувтохара балхий управлене дикагIа лоархIачарех я бурувдетта мастер Буниев Валентин Варламович керте латта бригада. Управлене дIа мел доладеш дола дика хIама эггара хьалха дIадоладьечарех ва из. Бурувтохалга сихдара, цунга дIабода мах лохбара кондуктор Iочуухийтилга дIадаьккхад цун бригаде. ХIанз № 77 йолча буровойна по тохаш дола бурув 4040 метр кIоаргденнад. 168 миллиметрови обсадни колонна Iочуяхийта лерхI цар йизал кIоаргача. жул тIехьагIа дIахо бурувтоха йоалургья бригада.

Бригадашта юкъе лоржача социалистически яхье хьалха латташ я из бригада. Цудухьа укх шера цунна еннай «Грознефть» объединене «ДикагIйола бригада» яха сийлен цIи.

СССР-ен Нохч - ГIалгIай автономен эх бIаь шу дузача юбилейна сийленца лакъалдара укх деношка керда социалистически декхараш тIаийцад цо.

А. БАДАЛЮК.

ПРОМЫШЛЕННОСТЕИ ТРАНСПОРТЕИ ПРЕДПРИЯТЕИ БОЛХЛОШТА РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ РАЦИОНАЛИЗАТОР ЯХА СИЙЛАХЬ ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Рационализаторски гIулакхий даькъе дика хIамаш карагIдуларах РСФСР заслуженни рационализатор яха сийлахь цIи йоила Губатино Алексей Ефимовича — Къилбаседа - Кавказски магистральни Грозненски отделене инженера.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Х. НЕШКОВ.

Москва, 1972 шера, 9 августа.

БОККХАЧА МАЬХЕРА ПРЕДЛОЖЕНИ

Бурув тохачара технологи ертайоаккхача, керда техника юкъехьеча хьинаре даькъалоац Октябрьски бурув тохача балхий управленерча рационализатораша, новатораша. Цу балха тIа дикаь къахьегаш ба 63 болхло, инженерно - технически болхло. Цар укх шера кийчъяьй 68 рационализаторски предложени, царех производствана юкъейиьхьай 47 предложени. Цар пачхьалкхена баь пайда 181,7 эзар сом да.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба рационализатораш механик Могилевский, вышкомонтажникаш Ноплаев, Душаков, слесараш Рабов, Колякин, электромонтераш Сударнков, Синюхаев, инженераш Суховерхов, Филин, кхыбараш.

Производствана юкъейиьхьача рационализаторски предложенех я скважинашта бурув тохача хана лоабата маркхал чу ца бахийтара кийчъяр. Из предложени елар рационализатораша - инженераша Суховерховеи Филинеи. Цо пачхьалкхена шера беш бола пайда 89 эзар совгIа сом да. Механика Могилевска еша предложени а нийтта боккхача маьхера я. Духхьал цо еначa цхьан предложене производствана бу пайда 3429 сом да.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ШИЙЛА ЛОАРХIАМЕГIА КХЫ ЦХЬАЬКХА ДОАЦА ДЕКХАР

ХьалIехоечаш латт комсомольски политически дешара сета дешара керда шу дIадолалургдола ди. Дика кийчо еш я республикера комсомольски организацеш: пропагандисташ хьахоржа, кружокаши семинараши вIашагIъеткъ, цар занятей тематика утташ.

Из лоархIамера болх шоаш чакхбоаккхача хана комсомола комитеташа цIенкха а дицдалийтац, кагиркхой политически дешара толам балга дукхача хьале кружокаши семинараши кхетамца вIашагIйоххарах тийша хургдолга. Цудухьа комсомольски организацеша кIоаргга анализ ю дIадакхача дешара шера кружокаша балха балха, кхоачамбоацараш хилара бахьанаш малагIаш да хьож, уж дIадахара хьадда де дезар дIа.

Цхьа бахьан доацаш мичад Сунженска районе комсомольски политически дешара кружокий балха толам балга дукхача хьале дешара шу дIадоладалела дуккха хьалкагIа ВЛКСМ райкомо боккха организаторски болх барах хилар.

Кружокаши семинараши вIашагIйоххача хана комсомола райкома болхлоша беседаш ю боахамий предприятей кулгалхошца, парткомий секретарашца. ХIанз политически дешар вIаштIехьдаккхарах дола дош дувцаш комсомольски собранеш хул, бокъонца таркалду кагийча нахах маккарийи хьашташ царна эшараш, цар профессиональни общеобразовательни боарам. Цудухьа дешу тайпара бола масса оагIорахьара чакхбаккхар бахьан долаш хIара комсомольца таген а тIехье ше мича дешаргда ловш хилар.

1972—1973 дешара шера районе болх беш хургья 20 политкружок, царех 10 — экономически тематика йолаш. Пропагандистех 79 процент хургба коммунисташи парте членалле кандидаташи. 68 процент пропагандисташ лакхера, йистехкканза лакхера образовани йолаш ба.

Цхьабакъда, хIанз а, халахето а, кIезига моттигаш яц политически дешара сеть вIашагIйоллара дош ВЛКСМ цхьайолча райкомашеи горкомашеи формально леладеш. Хьаьта уж кхоачамбоацараш Iатта эггара хьалха политкружокий организационни балха. Масала, МагIалбика районе, комсомола горкома болхлоша политсеть вIашагIйоллара нийтта мара йоаншо ца яр бахьан долаш, Вознесеновски газоперерабатывающи заводера 3 кружок ехай.

ХIанз ший кхоачамбоацараш дIадоахаш, ца деш дисараш кхоачашдеш я комсомола горком. ХьалхагIа а даьна лоархIамегIа, дешара кердача шера комсомольски организацешка болх беш хургья 17 кружоки семинари, совнаргчух 7 дукхагIа. Цхьабакъда, уж ший планаш хIара денна бача организаторски болхаца чIоагIъе еза комсомола горкомо лаьрхIар хьалата тIа дIавадараш бешка кхоачаш ца хулем ца дисийтар дуьлла.

(Йистедоаккхар 3-ча оагIо тIа).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХЬАЙБАЙ БОАХАМА — ПАРТИЙНИ ЙОАКХО

Шадаха Iа хала дахкхар хьайбаша Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе. Доакъараш тоъацар, шулухьа шура а кIезигъеннар.

ДIадахача шера дийнна тIаьхьаш кхы юха керда ца доглийта гIерт укх шера колхоза правлени гаргьени. Июнь бетта беррига тракторни бригада бригадираш, фермай заведующеш, колхоза специалисташ тIа а боалабаь шерра заседани йир парткомо. Корта бола къамаьл хилар доахана Iан кийчо дикагIа яра а чакхъяккхара а хьакъехьа, керттера уйла тIаехийтар доакъараш кийчдара.

ДIайийнен эрий тIаьхьнеш баьцай планая дукхха кIезигагIа кийчъе хилара ца тоъаш дола доакъар, ча кийчдаь, сенаж Iалашъя, силос латтах елла дIакхоачалде лаьрхIад. ХIанз планагIа кийчде дезача 8020 тонн чах аргIаш даьр 2000 тонн гаргга да. Ча кийчдеча къаьстта белгалбаьнна къахьег коммунисташа. Масала, пхъахьегама оцарле лакха йолаш къахьег шоллагIча тракторни бригаде стогометатела тIа болх беш волча коммуниста Николай Васильевич Гордиенко. Доацача хана цо аргIашка детта 300 гектара тIара даьнна ча.

Коммунистий оамал хьа а ийна. цхьоалагIча тракторни бригаде стогометатела тIа болх дика бу механизатора Швецов Николая. АргIаш дерашца Аушев Тайсумацев Боганов Элимацев цхьана шиий дийлахь 100 тонн чах аргIаш дир планагIа лаьрхIача 26 тоннана меттел.

Ча кийчдеча хана кийчду витаминни баьца хьоар а. Шин сменагIа — дийлахь а бус а — болх бу цига оттольча «АВМ» яхача агрегато. Агрегатий начальникаш ба коммунист Соловьев Михаила Дремлюга Михаила. Смена йоргагIа 2 тонни 300 килограмми хьоар кийчда деза. Царех хIараме сменагIа 5 тоннага дкачцаца кийчду цо. ХIанзло а кийчдаьд 70 тонн. 500 тонн кийчъе ваьпа оттаьль план кхоачашъергйолаш я.

3000 тонн сенаж кийчъе езаш я колхоз. хIанзле а кийчъьай 1619 тонн, план тешшамо кхоачашъяра де дезар деш да.

ЧIоагIа уйла тIайохийт ца бола хьаташ чуйнцача лаьттанка хьажкIаш дIаера, хIанзле а дIайийнай уж 500 гектара тIа. 800 гектарага дIакхоачае лаьрхIад хьажкIаш. Лаьта оахача, хьажкIаш дIаюрча дика къахьег механизаторашка Нетерба Александра, Ляшенко Александра, Кузин Николая. Цар хIара дешна тIехкхоачашъю балха нормаш.

26460 тонн силос латтагIйолла езаш ба колхоза къахьегамхой. Из кхоачашде торо йолаш ба уж.

Хьайбай боахаме сел дукха а бац коммунисташ — 105-нех 19. Цхьабакъда, царех дукхахчар цIена бу болх. Масала, шоллагIча тракторни бригада бригадир ва коммунист Швецов Иван Васильевич. Цо хаддаза йоакхо ю чах ма могга сихагIа аргIаш дара.

Доакъар кийчдара лоархIаме да йолча производственни участкашка дIаоттабаьб колхоза парткомо (секретарь нов. Глущенко) агитатораши политинформатораши. Доакъараш кийчдара дешашта волча агронома коммуниста Анатолий Михайлович Бузова даши беседаш ю колхозхоща, доакъараш кийчдара болх дика чакхбаккхара тIахьех уж. 1800 тонн корнеплодаш кийчъе езаш я колхоз. Дикача хьал тIа я доакъарийна лаьрхIа дIайийна буракаш, дбакхаш, харбазаш. Хьункъам лакха хургйолаш ба.

Парткомо долла хIама ду силос латтах йоллара. ХIанз хьажкIий силос латтах йоллара саьгараш йолаш латт МТФ. Эшаш йола техника кийчъеш я. Доацца аьлча, долла хIама ду, общественни хьайбанка дика а дIайха а долаш Iа дахкхийтара.

Н. ГУЗЕВ.

КОЛЛЕКТИВА ХЬАЛХА ЛАТТ КОММУНИСТАШ

СССР хьаьхе Нохч-ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара наькъбоалхача «Назрановский» совхоза Нььсар - Кертерча отделене къахьегамхоча дикагIа къахьег совхоза вокх отделенешкарчул.

Цар хьал а кхеда чулеиал гураль дийна йлаташ — хIара гектара тIара 21 центнер йолаш. Во ия хила мегаш я хьажкIаш, гевараш, коартолаш.

Дика производственни толамаш йойх отделене хьайбаш лелалерашна (МТФ бригадир Лолгоев Iасолта, зоотехник Муталиев Iалихан). Планаши социалистически деххараш тIехкхоачашлеш дешура яккхараи пачхьалкхенга йоахараи. Ах шера планагIа 1777 центнер яккха езача, ферма болх доаца яьккхар 1920 центнер шура я. ПланагIа йоаха езаш хиннача 1477 центнера меттел єккар 1568 центнер я. Хьайбаш лелалераша болх дика баьб июле. Цхьан бетта 498 центнер хьа а яьккха. 365 центнер шура дIаяхьийтар цар пачхьалкхен заготовительни пункташка. ХIара кхоабача Iаттагаха юкъера лоархIаш вофхI бетта 1207 килограмм шура яьккхай, хIаьта шера планагIа яккха езар 1800 килограмм я. Во лелаш ферме хьада Iаьсий хьалкхедарех цара дулх тIалеттаддаийтарен гIулакх. ПланагIа хIара Iасилга ленно байсаннеи 400 грамм дулх тIеккета езача метте. юкъера лаьрхIача тIаетталур 450 грамм я.

Хьалхарча квартале баьча балха итогегIа районии Сийлен доска тIа яьккхай шурий-товарни ферма коллектив. ШоллагIча квартале производственни толамаш дахарах КПСС райкоми къахьегамхой депутатий районии Совета исполкомой вьча решенегIа ферма коллектив районна Сийлен доска тIа йитай.

Совхоза отделене къахьегамхоша дьахача ку деррнгача производственни толамех доккха дакъа доац юхьлонварча цеховой парторганизаце (секретарь Абадиев Руслан — совхоза гIишлошъяра участка мастер).

Партийни организаци йоккха яц укказа — парторганизаце секретараца цхьана хIанз цуи мугIарашта юкъе КПСС 5 член мара вац. Цхьабакъда, доккха гIулакх да цар кхоачашдер: къахьегамхой барт тоа а беш, хьалхашка латта деххар кхоачашде оарцагIбоах цо уж. Производства лоархIамегIарча участкашка коммунисташ бе: Колзоев Хож-Ахьмад — механизированни звеной звеньевой, Евлоев Хьажбикар — веттехник, Абадиев Мухарбик — сома-даьсий воккхагIвола болхло.

Беррига коммунисташ агитатораш ба, цар хаддаза массово-политически болх бу отделене къахьегамхошта юкъе, социалистически яхье хьалха латт. СССР хьаь 50 шу дизара сийна тIаьйца социалистически деххараш толаме кхоачашдара коллектив оарцагIбоах.

Хан-ханнаьа, бетта цхьаза партийни собранеш ю парторганизаце. Цига дувц производственни гIулакхий, организаторски политически балха лоархIамегIара дешаш. Масала, февралє лалийтIар профгруппа балхах, марте — бIаьстан юкъе кхаьна дечa балхашта аьча кийчоах, июле — доакъараш кийчдара лелавеш длаташ чуйнца дахара деххарехи долла дешашка.

Гуччахьара партийни собранеш еш Iаьдал да отделене, 15 апреле цу тайпара партийни собрани йир шурий-товарни ферме. Фермерча хьайбаш лелалерашца цхьана коммунисташа дийцар шура дукхагIа яккхарен пачхьалкхенга йохкарех деххарех дола кош. Май бетта шIаьхка а йир ферме гуччахьара партийни собрани. Цига къамаьл хилар дIаяхача собрание оттаьь мероприятеш миніта кхоачашъяй дувцаш, хьайбашта дулх тIалеттадайтара деххарех.

Партийни организаце уйла тIайохийт социалистически яхье лелаш шерра дIабоахийтар (социалистически деххараш бIаргагургволча моттиге хьалтеха доахк). балха итогаш яра, производстве хьалхалаттараш дIабоахийтара.

Партийни организаце беча ку беррига балхо дика аьттув боах отделенерча къахьегамхой гIулакхий. новкъостал, ду цар производственни толамаш дахара.

Бакъдар аьлча, партийни организаце долла хIама вIаштIехьа да ала йиш яц. Шеккхашта кхоачамбоацараш а да цуи гIулакхашка. Царех дококагIлола наI дуцыргда вай укказа. Партийни организаце кIезига уйла ю цей мугIараш шердара деца. Укх шера цхьаь наI сар парте дIаэчуйнцавац цо. Отделене кIезига бац парте хила мегарбола башха-дика механизатораш, хьайбаш лелалераш. Из кхоачамбоацар дIадаккхара ле дезар партийни организаце дарга логдоахаш хургйа вай. Парторганизаце мугIараш шердаро новкъостал дерга цуи ленал чIоагIдера, отделени коллективана хьалхашка латта деххар дикагIа кхоачашдара.

Н. СМИРНОВ.

ТРАНСПОРТНИКАША — КОЛХОЗХОШТА

Старогрозненски транспортни конторa водителаша дIабахача июль бетта планал совгIа дIабихьа мухь 3478 тонн я.

Июль бетта планал совгIа дIа юха бихьа мухь керттерча даьнье цхьоалагIча Мая цIерагIча колхозера хьаэза элати ловкъови да. ХIана дийнахь цига болх беш 13 автомашина. Дийнахь цар дIа-юха хьош бола мухь 260 тонн я.

Ялат чуэцача, доакъор кийчдеча хьокдам телаш къахьегаш ба автомашиний водителаш, коммунистически къахьегама ударникаш Торбин Александр, Вахабов Нура, Булдачевский Иван, ЗагуIреев Салман, Тасуханов Имран, Магомадов Бауди, Мешкичев Дмитрий. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду мехкен республикан юбилейшта.

А. ТИЩЕНКО.

ХЕРСОНСКИ ОБЛАСТЬ. Халача хьалашка чуэцаш латт элаташ Цюрупински района КПСС XXI съезда цIерагIча колхозе Юкъ-юкъе делхача догIаша цаг-васта хьоаьаш бу балхашта. Цхьабакъда, механизатораша цхьаа сахьата а йитац кхай тIера стенаш. ХIа аьлпо шоай торо ма хиланнга а болх бе йолайолайт цар комбайнаш.

Колхоза правлени партийни комитетои йоахло вай ерригача культурно - бытовой службаша шоай лерттIа болх бара. Кхай тIа дaa хIама кийчдела вIашттIехьадаькхад, уж болча ух библиотечни передвижка, агиткультбригада, автолавка.

СУРТА ТIА: кхай тIарча стане дехкьйна хIама дуаш ба.

Р. АНДРЕЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ШЕРА БАЬЧА БАЛХА ИТОГ

Гураь дIадийна ка боле элаташ хаикахьен цIенен чуйнца баьнна районна юрта боахама къахьегамхой. «Беррига низ — ка бола элаташ хаикахьен не дойташ «узцар» яхача девизагIа бир болх.

Юрта боахама эттера лоархIамегIа бола из болх толамца чакхбаьккхачул тIехьагIа района къахьегамхой сатийна салоIаш ба волна ма хеталда. ХIанз а ерригa довю гуйра чуэрдаь вьина шиь. Кхы а дукха да кхаьшка де деша балхаш.

Цхьабакъда, хIанз юкедасача балхех саготагIен лоархIамегIен а комсаш. Гураь йоIаш, ахнаш деш. Iай доа ецалеш, бIаьсти лаьтта цацадоахеш, удобренеш ехкаш хьаьнеш, сесар деш, аьхки хий деттаи — шитта бIаргачана шера ші кхет вIашка ма дулааш хьинов болх бу комсаш лелаераша. Цудукхьа ханнилье комсаш чуэцара гIулакх чIоагIа теркалдеш хьалхарча плана латташи да. Укх шера 13 эзар гектара тIара чуэца езаш я уж.

Iалама халача хьалашка дика хьункъам кхебара дукха совленагIа къахьега дийзар комсаш лелаенай. Сихана темпаша лаьттан кIалава хьаьхар, тIаккха вIар, цул тIехьагIа хьадIайккхи. Из дерая кхоачам ца беш боквовца «баьннара операце» бир комсошта. Дукха удобренеш тайсар, чудийташ хий техар. Лоацца аьлча, комсашта гIулакх дара шоаш бакъонца бола мастераш болта хьахьекхар дукхахча комсаш лелаераша. Масала «Комсомольский» винсовхоз. ВIаьччана аький оасар тIа ца доллийташ лаьттачча кхоачанхилал тIоадаь йолаш хилийтай комсий плантаци цу совхоза къахьегамхоша. Дика хьункъам кхебара къовлен лоаттабе йиш йолаш бир уж. Царга ко суперфосфат, аммиачни селитра яха удобренеш бIаьш тоннаш, ХIаьта тоашах кхетам пайда лоаттаьдир «Комсомольский» винсовхозе.

Цхьабакъда, массанахьа хьатарра дика гIулакх дац комсашта. Лаьттанцарча балхой культура лоха йолаш боахама да районе. Масала, «Наурский», Кирова цIерагIча совхозий комсий плантацешка дукха оасар тIадалийтад, Кхы дикагIча дIала тIа ца «Победа», Ленина цIерагIча совхозий комсаш а.

Лаьттага чудуийташ хий толар комсий, хьача юртбоахама культурай дикан хьункъам кхебара чIоагIа лоархIаме да. Цхьабакъда, комсий плантацешта лерттIа хий техадац «Калиновский», Ленина цIерагIча винсовхозий комсаш лелаераша, цу гIулакха белхтоахаме бараша.

ХIана комсаш кхаьчай. Керттера дар фуд аьлча, техническии транспортнии средстваш. кхача кийчбара моттигаш дика кийчъе еза, комсаш чуэцара болх удерни темпашка леларгболаш шел эшар хIанзе а вIаштIехьдаьккха кийча хилийта деза.

Дукха ха я комсаш лелаераш шоай хьункъам чуэцара кийчо еш бола. «Победа» яхача винсовхоза технически транспортни ерригa средстваш тоаь кийча я. Култанишна дечa халача балханта механизаци яра цу хьа керда машинаш вIаштIайохкар дукха творчески уйлаш яй механизатораша. Масал, цар вIаштIехьдаьй комсий йоIача хана тахьаш теда машин. Цо болх аттача я бовкхаш кхача гIулакхашта дукха болхлой мукъабалийтаб. Цу машинка новкъостанца 200 гектара тIара тахьаш оIаь.

Кирова цIерагIча совхозе механически хьаьиле комсаш автотранспорта тIайоттара агрегаташ тоъаш яц. Iалаьмате сиха тохабенна комсаш тIайоттара балха механизаци яра эша техника хьалаха, вIашагIтоа еза совхоза кулгалхоша, специалисташ.

Шерра шера комсаш чуэца Грознера массех эзар студент вайт районе. Цара дика гIуIо кхача кийчбу моттигаш хилийтар, культурно салоIалга вIаштIехьдаьккхар, кхалоля гIулакхаш дар боахамий кулгалхой, специалистий деххар да. Студенташ тIаьхьара къаьстта дика кийчбеннаб Калинина цIерагIча, «Советская Россия», «Победа» винсовхозашка, Цу гIулакха дика йоакхо ю Кирова цIерагIча винсовхозе а.

Эггара хьалха телкалле лаьар цаьха къахьегам лерттIа вIаштIехьбоаккхиагa да. Боахко цу лоархIамеча гIулакхаца да йиш йоаца кхоачамбоацараш нийсдалийта хилар бахьа. Цхьайолча отделенешка бригадии методагIа доацаш къахьегам къайл , кхьача комсаш чуйчора. ТIаккха цох хайрен гаргаш хьадар, дукха йоаль комсаш.

Комсаш цIенен хаашахьен чу а ийна пункташка дIалургйолаш вIаштIехьбаккха беза беррига болх. Чуйнца комсаш лоалра заводагIа оттабаь цох ба. Цхьабакъда, цох кхоачам ца беш, из массане юкъара гIулакх долла кхета а деш, бригадашка посташ тIашагIйохка. боахама ерригa актив олонагIьяккха, комсаш лечкъоргйоацаш, зиагургйоацаш тIехьожам лоаттабе беза.

Комсаш чуэцаш массех эзар сег хургва плантацешка, цара ионагIо гIоина баьхкараш а болаш. Цудукха нахаца беш бола организацешко - политически болх лаьхтие боаргашагIа лелабе беза партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка. Партийни, комсомольски группашта лаьрхIа участкаш тIахIоагIьеза. Масала, хьоцаргьа вай «Комсомольский» совхоз. Комсаш чуэце йоалаеше а дийнахьара нормаш тIехкхоачаргьяра социалистически яхье баьннаб цига. Яхье хьалаш доаьйтад массаьна а. деррнгача балхий график оттаьй, кхы мел эша кийчо яь. Баьча балха хIара дийнахь итогаш ергьа, хьиэкема доска тIа хьежача пенгозе дийлача ма яшта болх бу, цох айна фу лоагIа доаш хургва хIарахьар. ТолашагIйола опыт шерра балха юкъе а ххулаш тIехьабисараш хьалха леттараьта тIаккха новкъостал дергда. Массанегара хьадехаргда: «Денницни доаш — кхоачаиде».

Наьха балхамара морально материальнии базам сорбаихара гIулакхаш я дергда. Производства хьалха латтараьта совгIаташ тергда, Сийлен доска тIа дIаиаьргда нар цIераш, ленгалета тIа ялерда царех. Цхьабакъда, балха тIа ледарло гуналийтараьта цIенхашта критика ергьа.

Плантацешка комсаш чуэца йолаерна цхьаие наха юкъе кхетама болх бе болььургба лектораш, политинформаторши агитатораши. Деррига а дергда нар парте доаш наха юкъе дахьара. Иьахтегачи производственни дисциплина чIоагIъе новкъостал дергда. Массанена дIадоахийтаргда хьалханка латта деххараш.

Тайп - тайпара я нахаца беча политико - кхетама балха формаш. ХIаьта шоай балха тIа царех шерра пайда ийбе беза партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка.

Эламига деккарши дац культпросветучреждений болхлоиша хьалхашка латтараш. Махьха кIале хьинар Iоухаш плантацешка къахьегаш боахкача наха шоай артистически искусствa новкъостанца салоIам бе беза цар. ЛаьрхчIа вIашагIъехни художественни самодеятельноста агитбригадаш ухаргья плантацешка. Цига цар тематически сийрелаш, диспуташ еегва, ялеш доккхаргда и. кх. дI.

Района культура аIенной, клубий, библиотекий болхлой дика кийчбеннаб комсаш чуэцара кампанега.

СССР-и Нохч - ГIалгIай автономии хаьнь 50 шу дизара кийчо еча хана чуэцаргья комсаш Юбилейни шера хьунаьам лоаттача хаиен да бойташи чуэцарга дIайна кекъабакка лерхI комсаш лелаераша.

А. КАРАГИЧЕВА,
КПСС Наурски района секретарь.

[illegible]ШИННАЬКЪАХОЙ ГIУЛАКХАШ

Грозненски машиннаьгIа отделена тепловоза машинистанта юкъе дикагIа лоархIаш ва Калнавна Петр Тимофеевичь. Ер сийлен цIи оттай цунна машиннаьгIа отделене кулгалхоша райпрофсоюза президиумех.

20 шу совгIа да я машиннаьгIа транспорта Петр Тимофеевича къахьега къахьега. Царех дукхагIдолча шерашка цо къахьег Грозненски локомотивни депо. КарагIдьинечох кхоачам ца беш, цхьадделе шай технически знанеш кахьеда ве тепловоза дикагIвола машинист. Шай опыт раьза вонени дIалу цо кийдарча новкъостанта. Панийца социалистически деххараш кхоачашдара тьехлаша тал. Цхьа бутт дIабодац цо лечиньанан пилан, шай деххараш бакъонца кхоачаш цо деш.

СССР-ен Нохч - ГIалгIай автономен 50 шу дуаьче юбилей сийна доаккхий деххараш тIадийцаб из корта латтача машиннаькъахой бригада. Ер шу доладеча даьз цо дIа-юха бигай 16 беза мухь тIабола поезд, цэрца планагIа лаьрхIачул совгIа дIа-хьа биьаб 9 эзар тонн халиъа боахема мухь. ХIаьта кхоаь доагор 9 тонн я.

Поездаш лелача кхерамзлe хилийтара вола общественни инспектор ше хилара тарра цу участе а дукха балхаш ду цо. Укх шера дукха моттигаш гучаьйлаб кхьаьболча болхлоша технически эксплуатаци яра бокъонаш теохаш. Цу болхлошта бе бовгIаш боле беж байтаб.

Дукхача шерашка хьинарe хьаь а хьегаш общественни балха тIа дешa даьтa лецарах депо болхлоаште юкъе хьалхарчарца цунна оцар коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи. Дукхаьашe а тайнаш цунна сийлен грамоташ, ахчан совгIаташ.

МашиннаьгIий мастер Ахмедов машиннаьгIа болхлоаш лоархIаш сийдешш ва. Укх дешарe болика кхаь хилар цунна. Социалистически яхье хьаьлара моттиг декхарех Грозненски машиннаьгIа отделене кулгалхошн райпрофсоюза президиумех цунна оцар «Грозненски машиннаьгIа отделене новкъий дикагIвола мастер» яха сийлен цIи. ЙоагIаш ений цуи из сий доле цIи. Дика организатор, кулгалхо хиларa совгIа тешаме новкъост а ва из. Цо кулгалдеча оналадаль коллективана массаза дикача хьаьна тIа хулийт машинаш.

Болизаи чоплакеш боаль бa Ахмедов Мукаc кулгалдер. Укхаза я этта стрелочни переводаш, крестовинаш, хьайбале участкаш. Кхахке дIахьаче вана эттара тIехьаьвесача участкаш лоархIар ду уж. ХIаьта цига из мастер вечa дена дикагIвора юкъе хьар уж.

Дика мастер хиларал совгIа дика общественник а ва Мукас. Общественни деккараш дешIеча тайнара дика кхачачанлу цо.

Г. АНОХОВ.

ХIара дийнахь Грозненски машиннаьгIа станце хьовзам Iалахмате дукха пассажирски беза мухь тIабола поездаш. Царга хьежа а хьожаш ниiсденна кхоачамбоацараш гуьаддах осмотрщикаш, хIаьта уж кхоачамбоацараш дIадоах слесареша. Цудеийна моттигаш нийсду ловцдеча дика нийсьенна брак дIаяккха эзаш, хIана аьлча поезд графикех тувалийтта йиш яц. Из санна йолча моттиге хьоацу слесарь — Цокаев Шарa. Сиха ча метадагIа ремонт ю цо вагонашта.

Цу балха тIа йоккха опыт шер деркх вIаштIехьдоаь цуи из. Новкъоста Цокаева дика йовз вагоний устройстваш, автоматически тормозаш. Миттаз из хилар бехьем долеш вагоний слесарь кулгалхочо, вакхагIволча осмотрщика Кожемячин Александр Михайловиче эттара бахатоалаагIа ремонт е ваача хьоацу слесарь Шарa. Цо ремонт яь вагон тешам болаш хул. ХIара дийнахьa го йоагI а ва слесарни инструмент чуйнца аьшна бе а йоалли ергашна хьокаш, а ваача ремонт ю «Кавказтье шу» совгIа ха йоашй цуи. Царех 45 шера машиннаьгIа тIа болх бе ва из, хIанта 15 шу дизад цу слесарь болх бу.

Цо машиннаьгIа тIа хьахьашаш [illegible] дукха цу дукхачa шерашка сийд опыт дIа е лун иттар бола специалисташ хьаьлкхебаьб цо. Цо [illegible] толамашка хьакхие дукхагIа а совгIаташ тайнад цоа. [illegible] коммунистически [illegible] ударник яха сийлен цIи лелара цуи портрет дуккхаe [illegible] дехьаси Сийлен доска тIара [illegible] цо денихкам хьайга доза. [illegible] та совгIа цуи [illegible] ва орден.

Вагоний [illegible] да деша хийчо еш ва из СССР-ан Нохч - ГIалгIай АССР [illegible] ваа да бIаь шу дуаьче [illegible] сийлаца нехъетехе.

Д. БОГОМОЛОВ
[illegible]

МОГИЛЕВСКИ ОБЛАСТЬ. 46 эзар тонн элата чуэцаш йола Бобруйски мелькомбината керда элеватор керда хьаддьнна элат дIачуэца йолаеннай. Технически тIехдика кийчъаь хилaро йиш хулийт хаеттама хьалаш мучча боссa даьо а, кIаькха а юкъагIа ца дуташ балхаш да.

Н. ЖЕЛУДОВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

«ХАЛА БЕРАШ», МИЧАРА ДАЬХКАД УЖ?

ХIанз вай межа цу дина жол лохаш ба педагогаш, административни органаш, общественность, чурча гIулакхий органаш хIаьта в. Чурча гIулакхий системана юкъедоагIа юкъерчча доацаш «халача» берашка болх беш дула кийние берий кIенош. Цу тайпарча берий хьакъехьара къамаьл укх статья тIа дIадоладале дIаловзийташа дергаьд «хала» бераш яхача дешa маIан. Уж да вахара тайп-тайпарча бахьанегIа хана цук нийсача наькъа тIара даьнна бераш. Цхьадолча вай бераша общественни хорцахьара оамалаш лелайра керттерча бахьанех хургда укх статья тIа деш дола къамаьл.

Хьадда масал а доаладаь цу деша керттера бадьеи хьаделда хьожаргда вай. 1972 шера Ленина уламагIарча «Спутник» яхача тука чура сахьаташ, авторучкаш, кхыйола товараш аьнахьа лочкъаьдаь. Из зулам даь вола саг цига ве кIаккара а вьнна, велла дIавахав. Из хьоал хьагучаддакхие гIерташ чIоагIа хьахьийтад гор Грозне чуча гIуленхий Ленински районтала болхлоша. Из операци чакхйоаккхача юкъарчал доацкаш деккъе лоараш эшиараьта хьалхашка йитта ерригa халонаш юнца цтаргдац оа. Цаь аргда из: из цай доккха гIулакх даьча дахаригIача дийнахь хьа а лоха, ше ма варра гучабаьккхан зуламхо. Малаьш из — бийсаиць воо а лохадаь тиха чу ваьнна зуламхо? Долгополов Анатолий Юрьевич. 12 шу дьаьнна кIаьнк. ЧIоагIа тамашийна, шай хатиарча берий яр саиа йоаиаш а Анатоле биографи. Из сий доаца истори. цунах кIелиг дукха хьаькъол вIашгIдола къамаьл да а деш, дицдалийта яьц сона. Долгополова из зулам дара бехке цул шийла дукхагIа цунна гонахьа хьийза боккхагIбараш ба. Эггара хьалхарча аргIанна шоай доча оамалашта воI Iомавеш хинна да-нана я долаш. Цу тайпарча юхамачхаьарча дахьеен вIашлоа еча воздейства шоай вIашлои дуцхьалийккха ца хайна педагогаш а. Цу дарахье де йиш йолаш а хетадала тарлуш а дукха хIамаш да. Алхха цхьа масал доаладергда аз. ДолгополовгIарча къамаьл де дагаь цар квартирай классни кулгалхо. Цу хана Анатоле да. городерча цхьан предприятее слесарь. — шай дегIа оал хулургдоацеа, ваьнна а нохаш веха хиннав, вIашагIлетара белгалдоаш хиннай цIагIа — хьал-Iа хиийса хIамаш, Хьехарха дIайода, Анатолий юхеть цу тайпарча дах дуккхача воча оамалашта дIахо а тоьш хилар дуьхьа.

Эламига бер долча хиэд леиз молаш-бахаш болча дай цо оамалаш дег чу ийтоай Анатолена. Анатоле да дахм корта боахабу малараш мелаш, лечкъораш деш. кхоардагIа лелаш хиннав. ХIанз наьха цIагIара лочкъаь хIамаш а йихьа, цхи ши суд яь набехта воалл. Тамаш е хIама дац да лергIа Анатолий пахарех.

Анатоле нанис шай мамрала хьаьна яхаш мел яьккха хий даьвен маларев, сакъердарех мара кхы хIамаш бaла боцаш къакхай, масайттазе хийнай балха моттиг. хIанз цхьаьшехьа я болаш яц. 7 шу даьлча деиа хоаш Iомаьь хиниаь, ала йиш йолаш де, Анатолий лочкъора практически техника. Тикашта хьалхашкара наьха велосипедаш удае хьа а, уж даьга дIатIйниай, по йийхай. Iарекашкара хIамаш, тикашкара отсалашкара берий тонкаш лечкъаьб.

ХIаьта дай фу деш хиниаб? Сакъота хиниабий? Школаш а милицена берий цIенна новкъостал де беза дага хиниабий? ВIалла а хинабац. Цхьадола гIулакхаш дарраш шоаш моrе я деш лелаьаьд Анатоле. № 5 йолча школерча хьехархоеш Ленински района милицие берий цIен болхлоеха бехкбеха бехк йиш. Кхетаде хала дац, Анатолена цар кIезига къахьега дийзад ца хилар, уж зуламе гIулакхаш бахьан долаш цар мел сатоттаьях а ду а. Цу тайпара моттигаш пайсъялара доллача хIамних хьехархой бехке бе дага ма чад вай-м. Шоай де мел дезар даь хургда-кх цар: дахар деш а, хьехар деш а. Дикача гIулакхашта тIаверзаве гIертам а, чоахаварна а. ХIаьта а... хIама дуленнадац. Гучох, къаьстта статья юкъе евача тара да ма гIулакх — школа бехктоххамах. Дай а хьехархой а авторитет яйнай — кIезиг-кIезиг йоаш, е цхьан дийнахь а, е цхьан бетта а ца йоаш. Анатолий, цхьано моттиг нийсьелча, салаш ма дерра, лоала кIалдара цIенвенна дIаьаьннев. ЦIаьхка а, кхы цIаькха а, хьоахIа уйла тIа а хийта дагайохахара дергдах вай цхьа формула: «Дезал — школа — общественность». Хьалхара шиндакъа, кIаьлда аьлча, дешал кIезигa долаш хиниад укказа. ДукхагIча кхоли-кхоалагIа докъа — общественность юкъе ца гIертар бахьан долаш, Анатоле дай балха болчара коллективаш тIаькдоачаш латта зулам хоеш хиннайий? Из ца хилийтара, новкъостал дара даьр фуд? Цхьа фунехкдаьча метте цхьа хIимаш лелаьаь. Цхи яьача саиа сиха даьча гIулакхо кIезига новкъостал цу кхетам балара, хIаьта даьоцен вовкошен сиана боарамагIа беча балха метте дIаотта йиш йолаш вIалла а дац. Коллективашка эттара дикагIа даьо милицегара е кхуви доагIача берий дешашта йолча комиссегара аргIанна бена доаш бувцарех кхоачамбар да. Цхьабакъда, шерра дIа а йоаийташ, цIенхаштта уйла тIа а йохийтаж лезале кхетам балара методаш бахьан долаш а доацаш а мелера тIаккхуш болча Анатоле дахь наьны оамалаш ювцара укказа даь цхьаккха хIама дац.

ДIахо Долгополов Анатолек хургдар ха хала да. Дикадан хилорга доддах. Эггара чIоагIагIа сахьувзадер кхиэар да: Анатоле дай нанех балха хинна коллективашта цар оамалий хьакъехьа бе боагIаш бола сопам бе ховргдахьогI — даь-хьогIа? Нийса вывода е еза Анатоле а кхьача «халача» берий а дешa, хьехархоша. ХIана аьлча тахан а ба цхьабараш наьха санна молаш, халахетараш доахаш; бокхагIчар даьр де гIецташ хул бераш а, шоаш даьккъазковла цу хинна дIадолаьдуш хилар хьисап а ца деш.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ.

ШИЙЛА ЛОАРХIАМЕГIА КХЫ ЦХЬАЬКХА ДОАЦА ДЕКХАР

Кестедоалар Доалхур 1-ча агIо тIа.

Уж тайпа деррига кхоачамболцараш хIанз дувца деза вай, хIана аьлча политсеть вIашагIйоллара гIулахх хIанз укх сахьата эггара эсалегIа лел вай. Кагий наха мешкарийи моттийта дIа а яхбеь вIашагIъеккача цу тайпарча кружокашкеи семинарашкеи цIаппа а лертIа IомаяцI материал: пропагандисто шийх къамаьл ду, цIаьабакъда, лаьрхIа уйла тIа а ийта цунга ладугIараш дукха хилац, наг-нагахьа мара дац хаттараш, уж а кIезига лоархIам болаш хул. Уж тайпа моттигаш дукхаза а нийсъеннай тхона МагIалбика района «Ингушский» совхозе, Назрерча трикотажни фабрике, иштта кружокашка занятеш йолча тхо дахача хана. Кхетадеш да, цу тайпарча методегIа еш йола занятеш, нагахьа санна метод дархIа йиш йолаш яц але, эффект кIезига йолаш могаргIоацаш хилар.

ЦIаьаца а белгалдешха безам ба ца, кагийча нахах кIаранаца къаьст-къаьста болх бе безаш хилар, царна эшараши хьаштдараши политсеть вIашагIйоллача хана бекъоние теркалдаза дерг ца хилар. Занятеш тIа даха тхоаш долча хана, деша багIарашка массеза а вийттад оаша: «Шоана шоашта малагIа пайда лу политзанятешаI»

Массо тайпара дар юкателаш зинна жопаш:

— Занятешкара мIцача знанеша новкъостал ду шийх болхе эффективность лакхъоргйола накъаш яха.

— Политически дешаех кIарано шин-шийн уйла хьакилара новкъостал ду занятеша.

— ДуккагIа хьенг хулийт политически литература.

Деша багIарех занятей мах дикагIа бора шоашта вэзаний дешара форма зержараша а комсомольски болхлочо даьча хьетарегIа духхьал цу кружоке деша ухаш бераша. Цхьаккха тайпа моп лацар дIаеза а ба, бакъахьа йола дешара форма хьалхагIа а комсомольски болхлоша дIайовзийтанза бераша.

Цхьабакъда, политсеть вIашагIйоллача хана кагийча нахаи мехкараштеи лоераш теркалданза дардговацаш хиларах дувца даьича сов гIаргIорттадаь уж могада гIерта везац. Кагий нах хIанз а беррига мичаб боккъоница шоай хьацаташка, образоване боарамга, ханега хьежжа йола кружок нийса харжа шоашта хоеш. Цудукха дешара форма цийна кеттар хоршилга комсомола комитеташе вIара денна бе безаш бола боккха, организаторски болх юкъера боал эхилга дац, из, политсеть вIашагIйоллача хана гIулакх доал доацаши тессам ца дитара аьттув болешагIа йолча средствах цаI хиларах тарра, кхы тIа а чIоагIбе безаш хилга да.

ХIьата укхаза кертердар — хьадда кIамаш довзари политсеть вIашагIйоллара керттера принципаш шийн балха тIа творчески накъаяхь хари.

А. МИТРОФАНОВ,
ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома пропагандан культурно-массови балкан отдела заведующа заместитель.

Хургвола художник — оалар Полонкоев Мурадах вхкалагIча классе деша вагIача хана а. Массане бIарг тIа отташ хоза дар Мурада сурташ. Шоай къоначa художникак доаккхал дора хьехархоша а.

БархI класс яьккачул тIехьагIа тIехдика чаккхйоаккх Мурада Алма - Атински художественни училища. Эггара лакхера оценка луш белгалдоаккх экзаменацинни жюре училища чаккхйоаккхаш, «ЦIе лоамарой» яха Мурада дилла сурт.

1900 шера экзаменаш дика дIа а луш СССР Репина цIерагIча Художественни Академе деша вода Мурад. Сиха дIадаьлар ялх шу. ХIанз Мурад вай республике преддипломни практикагIа ва.

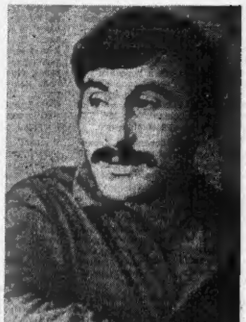

СУРТА ТIА: Полонкоев Мурад.

А. ХАШИЕВА текста сурт.

СИЙ ДОЛА ДАЬХЕ ЙОВЗАШ

Советски халкъа сийлахьа революционни, тIема, къахьегама традицешка кагирхошта кхетам баларо дикка моттиг дIалоац городской комсомольски организаце балха тIа.

40000 совгIа хIамига сага йоIа да нерда хIамаш лохаш, советски халкъа революционни, тIема сийлен моттигашка походе ухаш, военизированни ловзарашка, физически тIема - технически нийчонах экзаменаш дIалуча дакъа лоацаш.

Революционни, тIема сийлен моттигашка гIолла еча Ерригасоюзни походе дьиларе дакъа лоац Ленински района кагийча нахей мехкарашей. Района кагирхоша каст-каста вIаштIехьдоах Нохч-ГIалгIайчен революционни сийлен моттигашка походаш елга, революционерех, парте, комсомола ветеранашца вIашагIбетталу уж.

Дукха хIама даьд «Красный молот» завода комсомольцаша. Халкъа сийлен моттигашка яьча походе дакъа лаьцарий V республикански поход чаккхъьенначул тIехьагIа революционни, тIема, къахьегама ветеранашца вIашагIккхетийта 6-аза вIаштIехьдаьккхад завода комсомольски комитето. Беседай, тематически сайренийи, огонекий дьисаре хилхад вIашагIккхетараш. Шоаш шефство лелаеча № 2 йолча школе - интернате завода музей йийцай комсомольцаша, тIатIа духхатIа ассамьюва цу чура материал, хIана кийто еш а музейна лаьрхIа завода территоре тIара хьакъоастаяьча помешенеш. Комсомольций инициативагIа заводской парке обелиск егIай заволеро Сийлахь - боккхача Дай - мехка тIем тIа а бехе шига байкача тIемалошта.

ТIема - патриотически кхетам баларе города къахьегIчарех йолча пролетарски района дIаяхь революционни хIамарех ха Iомара сакъердамеш чулоацам дика болаш болх бу Старопромысловски районера № 57 йолча юкъерча школе. Керда хIамаш лохаш беь болх бихьаи долаш школе тIемой къахьегамей сийлен музей йиллай. школе деша я багIа, Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIем тIа беабаьча тIемахошта памятник - обелиск дегIад школе. Традиционни а хиина дIаххай цу памятника хьалхашка Котелон дей сийна еш йола дешархой, хьехархой, даьй-наной, шефий митингаш.

Районе керд памятника обелиск да, хIаранена даим шефство лоаттаю Старопромысловски районе юкъдавнацарча комсомольски организацешта. Района дукхача предприятешка пешпа хьалдоададеча газеташ тIа, многотиражни газеташ тIа хаддиэа дувц советски наьха тIемей къахьегамей гIулакхаш, коллектива сийлахь традицеш. Газеташ тIа къаьстта рубрикаш я кагирхошта тIема-патриотически кхетам балара хетаяь. Газеташ тIа каст-каста бIаргаго йош я организацерча дикагIболча нехах, фронтовиках, партен комсомолей, къахьегама ветераний суртащи царех язъяь статьяши. Статьяшех заметкашех кагийча наьна мехкарашта дувц нов. Г. Г. Гринь, А. С. Гребнев, «Слава» яха кхо орден йола цIи хеза бурувалетта мастер Г. В. Крамаров, дукха кхьбараш санна болча фронтовикаша.

ПТУ-1 беча тIема - патриотически балха формаши методаши дебе я. Царна юкъедоагIа тIема сийлен цIайгаши музейни хьалхар. СССР сийлахьча Геразшарча Низий исторически маршрутташкеи моттигашкеи гIолла походаш нах. Советски Союза Турвалаща вIашагIдетталлар, тIемахоша шефски бувзам лелабар. ЛоархIаме да, из боли ВЛКСМ комитето бойь ца Iеш, училища ерригача коллективо ерригача общественни организацей цхьана беш хилар.

Училище вIашагIъяккхай механдаьтта Грозне гоналъера моттигаш лораеш лаьтта фронтовикаш лахара боккха болх беш йола бераш, СССР дукхача городашца бувзам лоаттабу, керда материалаш тIаххухь шоай кулгашца хьаьча советски халкъа тIемей къахьегамей музейна.

Укх шера июнь бетта Грознески химически комбинатерча 20 совгIа вIаьигача сагаи йоIои дакъа лаьцар дукхача деношка вай республике революционни тIемей сийлен моттигашка гIолла баьна автомотональкъаца. Автомотональкъаца дакъа лоацаш хиннараш г. МагIалбике, пос. Горагорске, Ищерски станице хиллар, граждански Сийлахь - боккхача Дай - мехкей тIемашка дакъа лоацаш хиннарашца, производства ветеранашцеи хьалхалиттарашцеи вIашагIккхийттар. Вай Даьхе паргIатоя кортамукъелеи бахьан долаш байначa тIемахой памятникашта баьтеш кашашта хьалхашка митингаш ярца чаккхдоал уж вIашагIкхетараш. Даим хьашкий дегашка латтаргда граждански Дай - мехкей тIемашка дакъа лоацаш хиннарашка, къахьегама ветеранашца хилла дог тохедолийтан дола вIашагIкхетараш.

Советски халкъа революционни тIема, къахьегама сийлен моттигашка еча походашка дакъа лаца кагийча нахаи мехкарашти новкъостал ду шоай мехка, завода, организаце истори довза, хьабенача наькъо Iомаду иза а хьанар а. хIаьта иштта шоай са а ца кхоаеш Даьхе лоаргай, тIемо бохабаь кхина халкъа бошаш юхаметтаоттабьрий сий ле. ХIара походо, вIашагIкхетаро шай нахара, къахьегамарча, гоналъерча нахацарча ший гIулакхий мах бе бевча кхоачам вIашагIкхетадага уйлаш.

М. ГАИСАНОВ,
ВЛКСМ Грознески горкома секретарь.

Дика бераште хьийкъай укх шера Ведена плодопитомнически совхоза самий бешамаш, Ия лаьттан беркат сидагIа чузцара шерра социалистически яхь йоаржадай совхоза къахьегамхоша.

Царех я Садулаева Зина, Шийнна а хьинар а ца кходеш балхах лика ка йолаш хьайоагIа Зина. ХIанз хьалха кхача Iамаш чузца болабеннаб совхоза къахьегамхой. Укх сурта тIа шоана гу совхоза дикагIйола болхло Садулаева Зина.

Н. Кобиашвиле сурт.

КАГИРХОЙ КЪАХЬЕГАМЦА КХЕТАБАРА

Кагирхой къахьегамца кхетабара дешашка хьожаш я тахан боахама, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш хьина ца Iеш, школашкара педагогически коллективаш а.

Ерригача района йовзаш я «Ассинский» совхозерча бьицалараш лелаерча звеной бригадир А. Лысанова, Карабулакерча газ чаккхйоахача завода установка начальник Фомин Геннадий. «Победа» колхозера агроном Кишов Михаил, кхыбараш санна болх къонача специалистий цIераш.

Укх тIеххьарча шерашка районе хьахийта белгалъяьннай дешархой професси харжа Iомабаро, уж къахьегамца кхетабаро керттера моттиг дIалоацаш, дешара ерригача процессах уж дешаш уаш йола школаш.

Дешархошта къахьегамца кхетам балара гIулакх къаьстта хьина лаьтт Нестеровски юкъерча школе. Дешархой профессиональни ориентаци 3-ча классера дена дIайолалу укхаза. Вашха-дика къйчьаь професса хьисаца уголок я школе, школана гонахьа дешархоша дIадуьш лелаеш 10 гектар лаьтта да. Юрта боахамах безам болийтара, професси харжара боккхача лоархIаме а 1959 шера вIашагIъелла школера производственни бригада. Цу хана дена цунна юкъе производственни къахьегамех кийчо йий шоашта 1.5 эзар дешархочо, хIаьта царех 150 совгIа сег «Путь к коммунизму» яхача шоай колхозей Нестеровски станицерча кхыча организацешкей балхаш деш ва.

Царех ва колхоза керттера агроном И. Т. Чеботарев, агроном Г. Топырева, кхыбараш.

Школа йистерьккха Валков Георгий, Балаев Юсеи, Гордиенко Николай, Шереметьев Леонид, кхыбараш шоай колхозе трактористалла болх беш ба. Дешархоша цу цхьан хана шоай яхаш тIадахийтад школьни лесничество а. Пхе шера вIашта цо карара ца йоалийташ лелаю хьалхара моттиг, Еррийгроссийски конкурсе шолагIа моттиг яьккхий Къилбаседа Кавказа воне. Дешархошта професси язлургйола болх баьб школан лесничества. цудукха школа йистерьккхарий чотах кадраш чIоагIъяьй лесхозна. Царех ва инженер-механик М. С. Макарьев, Н. Г. Поридко. Хьинар долашагIа бола лесоводаш лесотехнически институташка деша багIа. Царех ва Аушев Махьмад, Ченкова Вера. Школа йистерьккха 20 совгIа сег хIанз республикерча школашка хьекархой болаш балхаш деш ба, царех яхаш биологаш ба.

Школа йистерьккхарашта аттестатаца цхьана тракториста удостоверени а лу. Укх шера школа йистерьккха яьннача 39 сагах йхаш колхозен лесничества балха бахаб. Шерра-шера эргайсахеш тоаю укхаза къахьегамца кхетам баларен производственни дешар хьехарек формаш. Цу гIулакха юкъе хьинаре дакъа лоац станицерча общественносто, юрта Советa, колхоза парткомо, комсомольски организаце, правление.

Дешархой професси харжа Iомабара района школашка пайда за урокех, опытно-практически балхах, тайп-тайпарча сайренех, собранех, кружокех, библиотекех, нийца хьалдеттача кеплйоазонах, иммчерех. МоллагIа тема урока тIа Iомаеча хана шийх тарлучох из юртарча къахьегамхой вахарца, юрта боахама декхарашца юкза, харжа професси тIехьалена мишта хургья берашта хайта гIерт хьехархой. Из Iилма доазар юртбоахама производство дегIайоалаера, юрта культурни боарам лакхбера мел чIоагIа, вшаг ля луаш.

Троицки станицерча юкъерча школе дешархой юртбоахама производстве хьалхалаттарашца, школа йисте а яьккха шоай юрти болха барашца, коммунистически къахьегама ударникашца вIашагIбеттаболийташ сайренаш ю, тематически конференцеш, пионерски сбораш ю. Цу дерригача хIамаша юртара къахьегам безаболийт, юрта боахама хьалхашка латтa декхараш кхетадера новкъостал ду.

Профессена безам тIебахийта лаьрхIа да школа кийчьяр а. Районерча, масала, № 1, № 2 йола Ассиновски, Троицки, Нестеровски юкъера школаш санна йолча дуккхача школашка бIаргагургья шоана тайп-тайпарча профессегIа болча производстве хьалхалаттараштa, юрта тайп-тайпарча проблемашта хетаяь стендаш. Выставкош уттаю «Пятилетка болхагIа», «Искусствера къахьегама тема» яхаш а кхы тайпа а.

Дешара шу чаккхдаьлча Троицки Нестеровскин станицашка школаш йистерьхарий слеташ ю. Массаза а цу слеташка хул боахамий кулгалхой, партийни организацей секретараш, юртий Советий председателаш, шоферащ, хьехархой. Цу слеташка школа йистерьккхараштa цар Iомаьча механизатора професси удостоверенеш дIалел. Цу слете Троицки юкъера школа йистерьккхарашта хьалдашха къамаьлаш дир: ВЛКСМ XVI съезда делегата Лийко Николая, комсомольско-кагирхой бригада бригадира Бутиев Бориса, комсомольцаша А. Зубовей Н. Рединнаи.

ВЛКСМ райкомо дукха къахьег колхозашкеи совхозашкеи балха болча кагирхошца. Эггара хьалха, цо ба цар квалификаци лакхъяра, смежни профессеш Iомаяра, общеобразовательни боарам лакхбара беш бола болх. Района дерригача боахамашка нийса къоастадаьд производстве хьалхалаттараш боахама чотах лакхерчеи юкъерчеи специальни дешара заведенешка деша хьежабара доаш.

Механизаторски кадраш кийчъю кружокаш вIашагIъелхай XIX партсъезда цIерагIча, «Победа» яхача колхозашка. Специальность Iомаяьча кагирхошта боахамаш болх бе моттиг илаpга, кхина кхетамегIа бола специалисташ кулгалдеча балхаш тIа хьежабарга хьеж комсомола комитетни.

Юрташкарча кагирхой къахьегамех бытах хьалаш тоадара тIаерадаь дуккха мероприятеш кийчъ я ю, чиккхьанхой ВЛКСМ Сунженски райкомо. Комсомольски организацеша кхешкарча станицашка цIе уголокаш кийчъяьй, къахьегамхоша паргIата салаIара мел эша хьалаш вIаштIехьдаьккхад. ДIачуваьна саг цецвоаккхаш лоам кIай да «Победа» яхача, XX партсъезда цIерагIча колхозий, «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 2 йолча МТФ салоIача ШагIара метташ тIара кисеш, гIайбай лоачараш. Укхаза шарра бIаргагу къахьегамхочун йоакхо еш хилар. Укхаза станашта, фермашта гобаьккха дIагIа гаьнаш я, душевой установкаш, бытовой цIаьлгаш, столовеш я.

Района комсомольски организацеша кийча а еш чаккхйоах «Эггара хьалха нийнача вланe ди», «Эггаро хьалха боал тесса дя» яхй сайренаш, кхынраш, профсоюзни комитетаца айхха бувзамаш а долаш къестаду поощрене моральни материальни формаш эргайоахаш тоаврах дола доаш. Масала, XIX партсъезда цIерагIча, «Путь к коммунизму» яхача, Ленина цIерагIча колхозий къонача производственникашта массаза а поощрени ю Дом отдыха салаIа, санаторешка дарба дайта путевкаш, социалистически мехкашка сакъерда баха туристически путевкаш телаш. ЮкъейоаллаIа «ДикагIвола къона ахархо», «ДикагIвола къона хьайбашлеладер», «ДикагIйола комсомольско - кагирхой агрегат» яхараш санна йола моральни поощрене формаш. Цу дерригача хIамаша шоай производствана мутIахь ву, шоай коллективана тар ма лу дуккагIа пайдана дар де доглайт.

Къона кадраш теркалъеш хилар хьахьоккхаш дукха масалаш да тха боахамашка. Советски Эскаре гIулакх даь а беша цIабаьккача кагирхошта эггара хьалхагIа техника а яхан пособи а лу. XIX-ча партсъезда цIерагIча, Кирова цIерагIча колхозашка, районий юкъарча «Сельхозтехника» отделение, лиха оамал я «Путь к коммунизму» яхача, XIX партсъезда цIерагIча колхозий кагирхой механизаторалла дIаязбар белгаллоахаш.

Къонача производственникашта оамалаш хьехуя коллективо, йоккха балха опыт йолаш болча болхлошеи кохолхошеи воздействи а еш. Тха районе тахан доккха бархал салаш йоах тха кагирхошта хьежам теловий — «Сунжанефть» НГДУ-рча Лотканова, Павлова, Бескорцева; Кирова цIерагIча колхозерча тракторни бригада бригадира Бурадин Виктор Константиновича цIераш.

Професси харжийтарах къона кадраш юрташка дIачIоагIъяйтарах доккха новкъостал ду коммунистически къахьегама школашка, экономе дарлаш Iомаеча кружокашка кагирхошка дешийтаро. ХIанз коммунистически къахьегама школашка дешаш 200 сег ва районе, болх беш я «Социалистически экономех» йола беседаш. Болх беча кагирхой профессиональни боарам лакхбара, йоккха гоавал йола специалисташ кийчбара хIезига лоархIам болаш дец кагирхой Серноводски школе хьежабар. ХIанз Серноводска ПТУ-1 дешаш района тайп-тайпарча колхозашкара 120 совгIа дешархой ба. Кагирхой училище деша ахийтара оина задянеш даим кхоачашъю XX партсъезда цIерагIча, ЦIеча Эскара цIерагIча, кхыча колхозаша. «Путь к коммунизму» яхача колхозера хIанз училище дешаш 26 сег ва.

Кагирхошка професси харжийтарахи юрташка уж дIачIоагIбайтарахх дола доаш керттерчарех цаI да ВЛКСМ Сунженски райкома балха тIа. Каст-каста гIеттаду из райкома пленумашка, бюрошка, юкхьанцарча организацей собранешка, Юкхьанцарча организацешта юкъе балха опыт дIакъа йоеля вIаштIехьдаьккхад.

И. ДЖАНТИМИРОВ,
ВЛКСМ Сунженски райкома организационни отдела заведующа.

КОММУНИСТ — КОМСОМОЛЕ

Парте XXIV съезда яьча КПСС Отчетни доклада тIа новкъоста Л. И. Брежнева яьхал: «Парте да а доагIаш доккхал ду къонача коммунизм хьалдерех.

Вай декхар - къонача поколешта вошийн политически опыт, экономикей культурей дегIакхувлара проблемаш къестаяра опыт дIателар, кагирхошта идейни кхетам балара кулгалдар, шоай дайн гIулакх, сийлахь - боккхача Ленина гIулакх цар кхахьа доагIача тайпара дIахо ххахьара дойла хIамий дар».

Из указани хьаьстта боккхача лоархIаме я ерригача партийни организацешта, цу дакъе тха районерча парторганизацешта а.

Тха районе балача нахах аханей совгIа йараш кагирхой ба. Цудухьа, комсомольски организацешта коммунисташ лостам балархх, кагирхошта кхетам балара дешага хьежераз тийша хургла дуккхача хьале предприятей коллективашта хьалхешка латта политически декхараш толаме кхоачашделга.

Комсомола ду партийни кулгал чIоагIдара, кагирхошта идейни кхетам балара тIадерзадаь дуккха гIулакхаш чекхдаьлад укх тIеххьарча шерашка парте МагIалбика горкомо. Из болх парте XXIV съезда дIадийхарашка хьежжа лелабаь парте горкомо. КПСС XXIV съезд хинначул тIехьагIа комсомольски организацешка болх бе дукха коммунисташ бахийтаб. Комсомольски организацера партийни ядро дикка шер а чIоагIа а яь. ХIанз ВЛКСМ горкома дуккагIйола членаши дуккхача комсомольски организацей комитетий секретараши коммунисташ ба.

Эггара тIеххьагIа хиннача отчетно - хоржамий собранешка комсомола комитетий секретарьяле 19 сег хержа коммунистех, хIаьта дерригаш а комсомола горкома кулгалдеча организашка хержараш 40 совгIа къона коммунист ва.

Хоржаш болча комсомольски организашкара партийни [illegible] чIоагIъеро дикка тоадаьд цар дерригa гIулакхаш. ХIанз боккъонца союза чурча демократе дIадехарашка хьежжа ВЛКСМ горкома пленумаш, бюро заседанеш ю.

Комсомола болх беча нахьанаболча коммунисташа хьахьеккхад шоай организаторски кхетам дика хилар. Цар шига дIачуйнихьай партийни организацеша Iоаль кхача болх бара опыти вахаро хьалхашка уьттадеш дола дукхах дешаш къестадара опыта.

Хьаьцарга вай, масала, къона коммунист Шварц Николай Николаевич. Башха дукха ха а яц Вознесенски газ чаккхйоахача завода комсомола комитета секретаралла из хержа. Цхьабакъда цо хIанало а дукха хIама даьд комсомольцаши кагирхойи хлотабара, цар творчески хьинар дегIадоладара. Производстве керттера моттиг кагирхошка я, царех дуккагIчар планови задянеш тIеххкоачашъю, яхье хьалхалатт уж, 8 комсомолец парте дIачуэхийта могаваьа.

Кагирхошта юкъе сий дени а лоархIаш а ва комсомольски организаце секретарь нов. Исмаилов Махьмад, кирпичний завода смени мастер а ва из. Цу смена хIара бетта - бетта 110—120 процент тIаккхоачашъю шийн балха нормаш.

Комсомольски организацеша къестадеш долча дешаех цхьаккха а боккхагIболча новкъосташа — коммунисташа — парторганизаца секретара нов. Сирикен завода директора нов. Ибрагимовен уйла ца сини новкъостал ца деши дIададац. Цу комсомольски организаце хан - ханнахьа ю комсомольски собранеш, завода комсомольцийи кагирхойи вахарен балхан лоархIамегIара дешаш да шига дувца уттадераш.

Кагирхошта юкъера шоай авторитет практически гIулакхашца йоах комсомольцаша. Из авторитет лакхлуш хилар хьахьокх городской комсомольски организаце мугIараш тIа-тIа дуккагIа шерлуш хиларо. Укх тIеххьарча шин шера комсомоле дIачуийцав 900 совгIа саг, царна производстве болх берех 266 сег а волаш.

Дукха комсомольски организацеш боккъонца йола парторганизацей гIончий я. Къаьстта лоархIаме болх бу предприятешкарча «Комсомольски прожектора» отрядашеи постешеи. Довл ца хилара духьала къовсам а лоаттабеш, цар хьинаре новкъостал ду хIамий кхоибарай къурматдараи тIаерзаьа мероприятеш чаккхъяхара. 151 сег юкъе а волаш «КП» 9 штаби 21 пости вIашагIъеллай районе.

ДикагIчарех лархIа йиш йолаш ба «Ингушский» совхозеи Вознесенски газ чаккхйоахача заводеи «КП» штаба болх. Цига штаба балха планаш уттаю, бетта-бетта рейдаш ю, проверкаш йича дьехнинараш массаза а дIадоайт, белгалдаьнна кхоачамбоацараш дIадахарa де дезар лу. Цу гIулакхa доккха практически новкъостал ду партийни организацеш боахама кулгалхошеи. «Ингушский» совхозе 9 рейд яьй, Вознесенски газ чаккхйоахача заводе — 6 рейд.

Кагирхошта коммунистически кхетам балара укх тIеххьарча шерашка теркам дикка чIоагIагIа тIаэххийта яьнний парте горком, юкхьанцара партийни организацеш. Цу гIулакха юкъе дакъа доац городской парторганизаце ерригача коммунисташа, къахьегамцеи социалистически доалацеи коммунистически гIулакх леладара кагирхошта хьокхам а ела, шоай опыт царна дIа а луш.

Масала, теркалие мегаргаолла буруь тохара балний управлене комсомольско - кагирхой бригада кулгалдеш йола буровой начальник коммунист нов. В. М. Гювпиков. Е къона коммунист нов. М. Горбачев керте лаьтта механически мастерскерча комсомольско - кагирхой бригада. цар бетта - бетта тIеххкоачашъю шоай балха норма.

Кагирхошта хьалхашца каста къамаьлаш ду парте комсомола ветеранаша, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа дакъа лаьцараша, партийни активисташа.

Коммунистех дуккхабараш комсомольски политически дешара системе кружокийи школийи кулгалхой ба. Комсомольски политдешара системерча 15 пропагандистех 10 коммунист ва.

Парте горкомо дикаш йоакхе а комсомольски политдешара системе болх беча пропагандистски кадрей состав дикагIа хилийтара, дикагIбарий опыт дIайоржаю.

Дукха ха йоацаш чаккхдаьннача дешара шера районерча эзар гергга комсомольцо политически, общеобразовательни, технически знанеш Iомаяьй, царех 120 совгIа сег болх беча кагирхой школашка, техникумашка, вузашка дешаш хиннав.

Белгалдаккха доагIа, [illegible] хошта идейно - политически кхетам балара болх тоабаро ленински зачеташ чаккхъяхаро дикка новкъостал даь хилар. Юкхьанцарча партийни организацеша ленински зачеташ хьайича комиссей состава юкъе бахийта могаш баьб шин бIаь совгIа партийни, советски, боахама кулгалхой, партен комсомолех ветеранаш, партийни активисташ.

Партийни организацеша новкъостал ду комсомольски организацей хьинар, ленал айдара, къаьстта тIехьенна кхетам балара лакхьмоттигерча проблемашта уйла тIаерзаю.

Партийни организацеша практически новкъостал ду комсомольски собранеш кийчъяраи чаккхъяхарах, хIаьта хан-ханнахьа собранеш, комитета заседанеш еча моттигашка уж дьажийта уттаду сагоотагIа доли, кагирхошта дукхагIа дегадоаха дешаш, шига комсомольски организацей шийн дизаача вахарца ях, шоай гIулакхаш цхьан бартаца леладу.

Парте городской комитето дикка хIама ду комсомольски организацешта кулгалдара дакъьяре кхоачамбоацараш укх гаргарча хана дIададахара.

Укх тIеххьарча хана КПСС горкома бюрос каст - каста ладугII комсомольски организацешта кулгалдарах лаьца партийни организацей отчеташка, хIаьта парткомий, заседанешка партбюрошка, партийни собранешка — хоржаш йолча комсомольски организашка болх беча коммунистий отчеташка.

Партийни организацеша дIахо а чIоагIа уйла тIайохийт кагирхой къахьегам, дешар, салоIамга вIаштIехьдаккхара. Цхьайолча парторганизацешка коммунистий — кадрови болхлой инициативегIа шефство лелаш къонача болхлоштех кхувшбоагIараштаx, царна новкъостал ду профессен сахагIа караерзаяре, идейно дегтийша, лакхенравственни принципаш йолаш уж хилийтара.

ЛоархIаме да, ерригача юкхьанцарча парторганизацешка, беррригача коммунисташа а эггара хьалха кулгалдеча хадраша а кагирхошца дена болх бар, комсомольски организацешта новкъостал дар.

Н. КРЕСТЬЯНИКОВ,
КПСС МагIалбика горкома отдела заведующа.

Байракх яккха лаьрхIа ба

СССР а, Нохч - ГIалгIай автономи а вIашагIъелла 50 шу дизара сийна шерра социалистически яхь йоаржаь къахьегаш ба Ачхой - Мартана района «Лермонтовский» совхоза № 1 йолча отделенера къонача коммуниста Байдаев Ахьмада кулгалдеча кхаш лелаеча комсомольско - кагирхой звено механизатораш.

300 гектар совгIа лаьтта да звенона тIачIоагIдаь. Цу тIа хьалхкеду кIа, хьажкIаш, кхыйола культураш.

ХIара шера дика толамаш доахаш хьайоагIа комсомольско - кагирхой коллектив. ХIаьта цо укх нисларIча пятилетка шолагIча шера тIайца социалистически декхараш дукха лакхагIа да. Цу духьа шоай хьинар кхы а сов доахаш къахьегаш ба механизатораш. 1971 шерара ялат чу ма йийце болабелар уж кхашта доагIада тайпара гIулакх де. Шийх ханнахьа тайп-тайпара удобренеша хьаьндир лаьтта. Дукха ца гонеш тоаль дIаоттайно техника а.

Соакха, гуреьаь совхозе эггара хьалха ялат дIадийна яьлар цар звено. Цул тIехьагIа баккха бедача макха а баьккхар, культивации а йир. Уж деррига балхаш агротехнически бокъонаш теха ца эш чаккхдаьхар цар.

Сиха хьатIаххаьлар ялат чуэца деза ха. Цунна эзала тайпара кийчо яь болх дIаболабир механизатораша.

Хьоккхамаша хьагойт хьийгача кьих беркат хиннилга. Звено коллектив планагIа хIара гектара тIара 18 центнер кIа кхеде дезар, хIаьта цар хIара гектара тIара 25 центнер ялат чуэцаргда яьнна чIоагIо йир. Из царна карагIдаргдий-хьогI яхаш бар совхозера кхьбараш, дIаьта ду хьакъсхьа каст - каста хаттараш дора звенона керте латтача Байдаев Ахьмадага.

Бакъда, кагирхой бIубенна бар шоаш дениа доаш тIехдика кхоачашдергхилараx. ХIаьта цар дикка а яьлар. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 29 центнер кIа даьнмад. Из районе эггара лакхагIа бола хьокхам ба. Пачхьалкхен план тIеххкоачашъярах юбилея сийнех шоаш тIайца социалистически декхараш толамца кхоачашдир звенос. Кагирхоех дуккхачар хIара дейна шоай смени задянеш 120 — 130 процент кхоачашйора. Царех ва Сайдулаев Ваха, Тутханов Iаьля Караев Ахьмад, кхыбараш.

Доккха дакъа лоацаш я комсомольско - кагирхой звено доакъар кийчдеча а. Укх шера хьайбашта мел эша доакъар кийчде лаьрхIа ба совхоза къахьегамхой. ХIанз балашта юхе хьатIаэза латт 14000 тонн сенаж, 2750 тонн баьца хьоар, 8550 тонн йол, 2423 тонн хIаьх ча. Деигара-дега дуккагIа хьаIош лаьт доакъар. Из чуэцача, кийчдеча, тIаудзача, аргIаш деча—массанахьа шоашкара хьокхам гойташ болх бу комсомольцаша, кагирхоша.

150 гектара тIа дьежкIаш хIейийнай звено коллективо. Уж хIанз лакхъенна хьоаса баьнна латт. ХьажкIай кхаш бIаргадаьча ховргда кагирхой къахьегам ловш болга. ХIара гектара тIара 45 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца лаьрхIа ба уж.

— Лаьттача йIоахало дукха новкъярле йора хьажкIашта. Цхьабакъда, из ишта дале а оаша тхоай декхараш кхоачашдергда — яхаш дувц Байдаев Ахьмада.

Дукха къахьийгад звено коллективо шоай хьажкIаш кхееш. Уж кIезига лакхъеннача хана удобренеш а тухаш шоаш культиваци йир. ТIаккха хIара гектара тIа 50—60 килограмм кхоачийташ суперфосфат тессар.

Байдаев Ахьмад керте лаьтта звено Ленина а, Къахьегама ЦIеча Байракха а орденаш лелаеча коммунисте Захоева Лаьчас кулгалдеча хьажкIаш лелаеча механизированни звенона социалистически яхь лелаеш я. Цох цу шиннa а коллектива боккха пайда боал. ДикагIа йола балха опыт дIа-юха эц. Эшача хана шоай новкъостал ду. Укх шера малагIа хотваргва ала хIанз а хьалха да. Из деррига ялаташ чуийца а деьне, итогеш йича гучадаргда.

НисларIча пятилетка шолагIча шера комсомола Нохч - ГIалгIай обкома социалистически яхь котъяьннача кагирхой коллективашта карара кара тела ЦIе Байракх лургья. Из совгIат шоаш хилийта гIерташ ба Байдаев Ахьмада звенонара комсомольцаш а, кагирхой а.

Р. СИВАНКАЕВ,
ВЛКСМ Ачхой - Мартана района секретарь.

ЛОАМЕ—ВАЙНАЬХА ИСТОРИ

«ДIадахача шера «Грозненский рабочий» газета тIа зорахьа арцхалар ГIалгIайчен Эса чIоже ветта ТкъобIаь-Ерда яха эгаш юхаметтаоттаю латташ хьалхарайоле стать. Цу хана дешв цу балхий хьакъехьа цхьалкхьа хIама хаза ваьйн вай газетан. Цудухьа, виза санна шоай торо яле, аз дехшшай газета тIа уж балхаш мишта дел гIалгIай халкъа кхыоло памятникаш доха ца дайтараш дола ца дахараш хьакъехьа, хIьета дахараш юхаметтаоттадарах хIамдеш долчуд хьакъехьа оаш яздарах, — яхаш яду тха редакте дайтача каьхата тIа пенсионера Мальсагов Хьажметха Исраилаь. Цу тайпара дехараш тIадолъ каьхаташ кхы а дукха яад редакце. Цу каттарашта жоп лу Нохч-ГIалгIайчен краеведчески музей волкхагIа волча Iилман белхлочо М. АЗИЕВА.

Вай республика лоамии районашка хIанзарга а даьлла долаш ла юкъерча ах бIаьшеренаш архитектура монументальни памятникаш. Цар тешал ду шоай хаьарча нохчийн гIалгIайн искусствон культурей лакха хилар. ХIанзарга даьннача памятникашта юкъе я тIох яь пхезза, яхаззы вIашIара яь лакха кIоанаш, эгацаш, цIаьлеш. Цу деррачча тIох даьча гирсаша белгала хьахьохь, дукхача бокккийча специалисташта хеташ ма хиллара, гIалаш яра архитектура Кавказе цхьаккъ а моттиге Нохч-ГIалгIайче санна дегIаена ца хилар. уж хьалъяра вайнаьха техника а кхычахьа санна йоланаш белгала хилар. Вайнаьха гIалаш яра архитектура хила а хинай, хIьета хIана йолаш а я Iилмахой теркам чIоагIа тIаолаш, хIана аьлча цу дешца исторически а практически а лоархIам, байна да хилярал совгIа, ди тIехь совболлаш боагIа.

Вайнаьха материальни культура таалмара дешаш доашхаш хинийб дунен тIа цIа хезз бола Iилмахой профессораш Е. И. Крупнов, Л. П. Семенов, кхыбараш.

Дукха бIаьшераш хьалха хьахелла нохчийн гIалгIайн архитектурани культурани памятникаш чIоагIа дохалаьл. Советий Iаьдал даьниачул тIехьагIа боккха теркам тIабахийта дашха доладьнил уж дешаш. ТкъоалагIча шерашка деиз вIашагI а ехкаш дукха экспедицеш яхар лоамашка. Цхьабакъда, царна цхьакха а саго бетийхьожаш хинйабан. Шоайта тоьчча тайпара маьлха кашамашка чу а буллаш мумифицированния дешьех шоаьта товр деш хинная, нах дIабехкача кашамашкара ахчайн монеташ, къаьнара герз, пхьегIеш кхухьаш хиннай. Цул совгIа маьлкара кашамашка, гIалашка «хьоашалгIа» аха болабеннаб аттабIаьхий хила безам бола нах а.

Цхьабакъда, мичча тайпара гIулакх этта хьенадале а вай республике хIанз а дукха да уникальни архитектурни гIирсаш. Тайп-тайпарча хьала тIа долакхо бIаь совгIа архитектурни памятник да вай республика тайп-тайпарча моттигашка. Царех ахаьнел дукхагIа дараш юхаметтаоттаде дезаш да. Цул совгIа аланза даьлац царех цхьацадараш долча вертолеташа а гIаш мара тIакхача йиш йоацача лоамашка хилар а.

Вай лакхе дийца памятникаш шоай Iилмии а исторически а лоархIамга диллача Iальмате маьхера хилар теркал а деш краеведческа музея инициативагIа Нохч-ГIалгIай АССР культура Министерства белгалдир вай республика юкъарча бIаьшерений архитектурни комплексаш лорадера гIулакхаш. Иштта Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето 1967 шера 27 августе баьча социалагIа вIашагIъеллай историко-архитектурни цхьа музей-заповедник. Уж я Аргуни, Джерахо-Армхински вIоажежа. Цу шин заповедникe гIолла чакхйоал №№ 386, 388 йола Еррасоюзни маршруташ.

ХIана музее-заповеднике архитектурни комплексаш йола 9—10 юрт чуйоагIа. Еррига юхтаца пхьаь километргара тIаькhена хьачаьлча вIаший гаьна яда. ХIьета дукхьал ГIалгIайчера памятникаш дIоахалла 70 километргна кхачаьлча долча наькьаш шоайча доаэо тIа да. Из бахкен лолац ГIалгIайчерча музее-заповеднике завелующе шоай цхьанне вIашагIедадала йиш яц деррига памятникашта тIакъожаш лоттабе, царна эша гIулакх де.

ГIалгIайче а Нохчийче а дукха латаьйна дIоахалех а кхьча бIаьнёх а деха памятникаш. Царех наI да ГIалгIайчен лоамашкара ТкъобIаь-Ерда яха эгаш. Укх тIеххьарча нек бIаь шера вай а довзол дехьарча а мехкий дукхача Iилмахой теркам шийна тIаозла да из архитектурни памятник. Е. И. Крупнова хетачох Къилбаселa Кавказерча гаьнна хьалхерча замашкарча архитектурни гIирсашта юкъе белгалагIа йола моттиг дIалоацаш хиннад из эгац. БархIалгIча, ийслагIча бIаьшерашка хьалае доладаь из массехказа кердахад тIехьа тIайоагIача хашашка.

Цхьабакъда, дIаяхай ха. Хьнойий Iаьаш а озийтад цу эгацага. Деррига а хIийа лац аьнка дехил из. Цудухьа шоай халкъа истори довза безам болчар а дешачар а массехказа гIотталаьл из юхаметтаоттаде дешаш. Иштта Советий Iаьдал операцка 1941 шера вай республика наркомпросо дIадоладаь хиннад цу хьакъехьара балхаш. Бакъда, Дай-мехка тIом хьарах доладаьнча дисал балхаш.

Цу хана дезз укх тIеххьарча шерашка мара юхь а лёдьрдацар ца доаш. ХIанза дийнабараштa юкъе воацача исторически Iилмай доктора, профессора Е. И. Крупнов, Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства кьоабалдир из 1967 шера Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето ТкъобIаь-Ерда эгац юхаметтаоттадарах бола есцам тIоцийцар. Вай республика культура Министерства дехарах Грузински ССР Министрий Совета Iилман-реставрационни мастерске болхтоша 1969 шера деиз дIадоладир ТкъобIаь-Ерда меттаоттадара балхаш (проекта автор А. А. Химшиашвили).

Эгаш дIоахалла яхайттея шоралла ворхIи метр да. Пенаш деттэ да тайп-тайпарча кхерех, чухдехьара диь даьцьа дийкьа да.

Атта дешар бола бе. Iилмна хьажаиие дилача геттара хана а лор. Кхоачам ба мел эшаш йола материал вертолетаца тIакхухьаш чинна хилярах аьлча. Цудухьа балхаш тIехьадаьлир. Иштта 1971 шера ноябре Московски комиссе «дика» оценка а яь могабир гургаша баь бола.

Республикера цу тайпара архитектурни памятникаш дIахо йоалча хана а тоаде лерхI. Цу хьакьехье лаьрххIа бола ба беш. Иштта, Нохч-ГIалгIай АССР культура Министерства заказагIа проектно-сметни документаци кийчдаьд Къилбаселa Кавказе эггара йоккхагIчарех йола архитектурни комплекс—Эрзи яха юрт юхаметтаоттаяра. Из юрт ул Iарамхи чIоже, из я Музей-заповедника юкъмотиг. Цу комплексе чуйоагIа тIенех нах баьхад 31 гIала.

Цул совгIа 1970 шера проектно-сметни документаци кийчдаьд ОргатIера Эрзе кхачалла никъ билара а. ХIана аьлча из никъ ца биллача дIадоладе йиш яц Эрзе де лерхIа балхаш. Цу гIулакха эша средстваш хьакъоастаьд Укх шера вай республика культура министерства 20 эзар сом хьожадаьд. Аргунски Музее-заповедника чуйоагIаш йола Дёре яха тIема гIала юхаметтаоттаяран ТкъобIаь-Ерда эгаца сонаьхе шаьрьяраз.

Цу тайпара балхаш кхы а дерделаш да.

Дукха бола бу вай республике Нохч-ГIалгIай материальни культура памятникашта пропаганда яра а. Иштта 1970 шера краеведчески музей заказагIа Московски экспериментальни комбината кийчйир наькха тIа йоалкаю пхе тайпара значокаш-сувенираш. Цу значокаш тIа даххед Нохч-ГIалгIайчен архитектура белгалъеш доаа сурташ: Эрзий, Цхьуй, ТIаргим, Шарой, Итум-Кхала. Цул совгIа архийцай бухлеташ: Эрзи, БоргIа каша, Итум-кхала, Пхьеде. кхыараш, кийчъйаь Нохч-ГIалгIайчен ГIалаш яра культура хьахьохаш йола открыткаш кийчдара йола материал, кхыдола балхаш лаьх.

Дешархой чуэца

Де дезараш дукха хинадале а дахен хайнахьен чаккхьалар тха школера ремонтин билхаш.

Белгалбаха беза, хьинапе къахьйита техникаш Мусиева Хьава, Шаухалова Золотхан, хьехархо Балхаев Муса, электрик Шаухалов Султан.

Тхоай шпаьа керда хьинроол хьачуйиллар оаха школе.

КхоалагIча квартале хьонь ярйолаш я 160 дешархочоа лаьрхIа керда помещени. Из хьаьнь яьнначул тIехьагIа юкъера школа хьаела торо хургья тха. Цул тIехьагIа ТIой Юрта аха боаргбаь тха дешархой.

Укх деношка хьехархошта доагоя Iалашдеш да тхо.

Р. ШАКРИЕВА,
Долакх - Юртарча боркIшерарча школа директор.

ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТЕГIА

Ер шу дIадоладелча деиз вай республика 400 къаьнегамхо хинвяв доазол дехьа туристически путевкех.

Дукха ха йолцаш цхьаькха ши группа яьар доазол дехьа саIаIа. Уж хургба Болгарей Италей.

Болгаре болхараш Iаьржача форда тIа гIолла «Абхазия» яхача кемаца бахар.

Исторически моттигаш, музеяш, кхидола сокъердаме хьаьмаш бIаргагурга туристашта.

18 дийнахь хургба туристаш доазол дехьа.

Я. БУБНЕНКО.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

Дунен общественносто дIахо а ширра юьц социалистически мехкий коммунистически болхлойи партий кулгалхой Крыме лоттагIал тIехь вIашагIкхетара итогаш. Нагахьа санна дукхачи откликашцара лоархIамегIа дар, керттордар хьакъьостадича, дивзача бахьенагIа ала йиш йолаш да, крымски вIашагIкхетар вежараза йола лэттеш, социалистически пачхьалкхенаш чIоагIагIа кхотакарей гIулакхаш цхьана чакхдехарен даьхе бакккха херла боккха гIа санна, социалистически содружества цхьоагIо йохергйоацаш хилера дола къьгга доккха тешал да аьнна.

Вежарашха дола социализма мехкаш цхьана, оагIув оагIох я чеха хьалъеш доаьк керда общество, бIарчча цхьа фронт яь латт дунеп халкъашта юкъерча ирене. Крымски вIашагIкхетаро биккьир цар хьияре чакхйоахха арахьара политика чIоагIа лоархIамен пайдаен хилар. КПСС XXIV съездо хьаоттаяь машара политика дунен халкъашта юкъе боккха лоархIам болаш хилар. Социалистически пачхьалкхенаша чакхбоахача цу тайпарча арахьарча политически ньыкъаь доалла беркат къьстта шеьрн гуш да Европе бIаьш шерашка локкхий довнаш лаьттан цIий Iоуийташ тIемаш даьй моттиг йолаш хьенича континенте.

Шийи исторе чухь тахан яз доара аьлча оалангара эргало хулча дIахзаьчача Европе тIа-тIа дукхагIа хоаv хьахьакха керда политически мух — социалистически мехкий машар безаш болча инициативех хьайниар. Бокъонца исторически событи хилар, хIанзара европейски доазонаш хувиагурдоацаш хилар чIоагI а деш, кхохкам дIахо кIаьдбарга бода никъ хьабеллаш дола СССР-ен ПНР-ен ФРГ-енара договораш чIоагIдалараx. Цу договорашa, Малхбузен Берлинах лаьна яьиа йиь оагIораьхьарча соглашене, ФРГ-ецарен Малхбузен Берлинацарен ГДР соглашенеца, социалистически мехкаша Франнецен дуккалача кхыча малхбузен - европейски пачхьалкхенашцек кор- та а болаш вIаши гIойле йолча оагIорахьа цхьана леладу гIулакхаш дегIадоалладаро дика предпосылкаш хьахулийт континентера хьал оалангара деиз тоадаре «шийлача тIемах» хьалхаянаш дIеадаь дIадахара. Цу бакъахьарча гIулакхий эттув бакххa доьаIа я гулъяра шие СССР-он кхыча социалистически доттагIала мехкашен хьалтаьккха йола кхеранален цхьана гIулакхаш лелаяаре дешашта гулье лаьрхIа еррагIча Европа юкъара совещани. Цхьан дешача аьича, гучахьа я тIа-тIа кIоарглуш, дунен халкъашта юкъерча вахара керд-керда сфераш чу а луппаш, дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка суверенитета, цхьатерарча бокъоний, чурча гIулакхашта юкъе ца гIертара, вIаши хулча гIойлен принципаш чIоагIъяра новкъостал деш йола цупен халкъашта юкъера кхохкам кIальдбара процесс.

Социализма мехкаша дунен халкъашта юкъера ирене чIоагIен лерагIен хьалоаттараш тайп-тайпара социальни строяш йола пачхьалкхенаш машаре яхара принцип. Из къьгга хьахьохаш дола масал хила йиш йолаш я советско - американски «кертера бераш вIашагIкхетара» итогаш. Цунца цхьана социалистически мехкаша — хIьета крымски вIашагIкхетаро из дIаьккха байь а дир, машар безаш йола политика лерргIа чакх а йоахаш, империализма агрессиини гIулакхаша ниа йолаш юхадеттарца, кортамукъален социальни прогресс бехьан лолеш халкъаша лоатабу нийсхон къовсам хоадамболаш хьаллиарца цхьана таръеш ледеш ца. Социалистически содружество — американски империализма агрессия духьала къонахчал долаш къовсам лоаттабеча турпалча вьетнамски халкъа тешаме лоттагIа. Нежарашха дола социализма мехкаш цхьана, бIарчча цхьа фронт а яь дIаэттад дIалийнача еррагIча Iарбий территорешка Израила бIу цIенбаь арабехкхара тIехьа. Империализма агрессивни политикана Советски Союзон, социализма кхыча мехкашен духьалъоттаю хаддаиза машар хьаллаоттабарен дунен халкъашта юкъера кхерамале чIоагIъярен политика.

Цхьа цу совгIа ха хьалхагIа, парте XXIV съезде КПСС ЦК Отчетни доклад еш, Л. И. Брежнева аьннад: «Вай белам ба, дунен социализма система керда общество цхьана хьальечен лорачен, опытаца аннешен шоайла вIаши дIаьхий деча халкъий барт тайча дезал — хургйолча паргIатача халкъий дунен сообщества прообраз дунен тIаьрча нахи цунах хургйолаш бола кхоттабениен чIоагIен дезал хилийтар». Вахаро шо бакъду, социалистически содружества ниэн цхьоагIон денгара ди массиза дола дукхагIа чIоагIлуш хилар. Крыме вIашагIкхетара итогий лаккха мах а беш, КПСС ЦК Политбюрос белгалдаьккхар, социалистически содружество кхоталулга чIоагIдара процесс, цу вIашагIкхетаро хьа ма хьоккхара, дIахо чIоагIлуш дIайодаш я, — вежарашха лолча мехкаша дунен халкъашта юкъе даьха толамаш чIоагIдаран дегIабоалладарaн, социализми коммунизма хьалъкрга бодача новкъа гIолла дIахьалдашкахьа ахара хоадамболаш дола хьал.

КХОХКАМ КIАЬДБАРА НОВКЪАРЛЕ ХЬАН Ю

Укх шера сентябрь бетта Атлантика къилбаселехьарча дакъа тIа «Стронг экспресс» яхаш колонаш цIа а йолаш маневраш е лаьрхIа НАТО хиларах хоам бу малхбузехьарча кепайовзоно. Атлантически блок хьахиннача деррига а, укх 23 шера исторе чухь мел хиннарел йоккхагIйола тIема учение я уж. Царна юкъе дакъа лоацарга дукха совгIа - эшацагIа боацаш 64 эзар тIема гIулакхан тIаpча нахен США, Англе, ФРГ, Канада, Португале. НАТО членаш долча кхыча мехкий Iалашманаш дукхача тIема кемашен. Манераш болх хана шозза бIу бо- боссабарбб Къилбаселан Новве-де левхI Европера политически климат тоаяларгахьа гола теха хилар шаьра гуш долча дешна. Кхетадеш да, дегадоацаш цхьан хьанна нийсдена из ца хилар. Социалистически пачхьалкхенаца лелаю машар белек конструктивни политика бахьан долаш Европе селлара шаьра хьагучахьа политически реализмагахьа, тишъеина «низо позицера» империалистически политика дIахоссаргахьа, машари юкъара кхерамалеи чIоагIъяргахьа гола тохара тIаIеста тенденни миллионаш болча европейцаша дег тIара къобалъеш я. Цхьабакъда, цу реалистически тенденцешa сатем а боабу. кораргIа а доах кхохкам дIахо кIаьдбаро агрессивни гIулакхашта вIашагIъелла Атлантически блок йохае таралу аьйна цхьа бахьан доацаш хеташ доаца белгалара империалистически гIозараш. Уж гIозараш да хIана хорш ела санна кораагIдаьина сиха НАТО «чIоагIъяр», гераш сихагIа хьалар духьа гIулакхаш чакхдоахаш хьувзараш. Цунна дола тIеххьарчарех цхьа тешал — дукха ха йоацаш американски сенат Iилльмате дукха ахча — гера, пук керда тайпаш а, шаран кийчдаран 20 совгIа миллиард доллар — хьожаце раьза хинна доле Пентагоно дIавехараш. Американски тIема стратегашта бокъонца дегердар хьалхьохь, НАТО европейски членаша цу блока юкъе «кахчаца лоаца дакъа» дIахо локкхагIа хилийтара къьостта чIоагIа оарцагIбьиниараш натовски штабашка доккхийча гIулакххаш тIа бола духхьал пентагоновски стратегаш хиларо а. Белгалдолаш хIама да, Атлантике хургйола «бIайхача тIема» репетици кийчъечен чакхйоаккхачен керттера дакъа Пентагона стретегашка ахсачеш хилар а. Кепайоазон хоамашкара хьагуш долчох, «Стронг экспресс» яхача маневраштa командан ергьа американски инарала Гудпейстерен — Малхбузерча Европе вIашагIтехача НАТО герзашарча низий лаккхехьарча главнокомандующе, американски инарала Даннелен — Атлантике вIашагIтехача НАТО герзацарча низий лаккхехьарча главнокомандующе.

Эттара тIехьагIа, ше, Бонне хиннача НАТО совета сессе хьахьекхар, Европейски континенте а еррагIча дунен халкъашта юкъерча ирене а дегIаухаш йола юкъаргеополитически сдвигаш керда тенденцеши дIахо тедхае дага боацаш блока дукха членаш хилар. Цхьабакъда, реализмагахьа лаетара тIехьалатта низеш чIоагIдалара нийсел. Пентагоно дIаха юызаенна йолча НАТО штаб-квартирашка хIанз а чIоагIа ца болаш да кхохкам кIальдбара новкъорле е. Европа юкъара кхерамале хьаарга бодача нацкьа тIа искусственни духьаленаш оттае лоиц дола гIозараш. ХIьета по кхы цIаькха а хьалхадоаккх халкъаш дIахо йодача хана чIоагIа фе хила дезаш, империалистически низий еррига маневраш хсаламболлаш юхаетта езаш хила.

Миналтарисуеш «низ гойтар»

Ю. КОРНИЛОВ, В. ПОЛИКАРПОВ. (ТАСС).

ТIеххьарча беттанка маха хIамаш тегара плана Нохкъоачаштъеи хьабоагIа индпошива фабрика Ермоловски филиала барзкъаш тегараш. ДIабохача бетта плак 103 процент хкоачашийр цар.

Ателье плаи хкоачангъеча, хьинаре дакъе лоаш закройщица Нелова Людмила Васильевнас.

Ральа ба цуна юртара нах, барзкъа тегийтар юха а юха а богIа мехкарий хоза, модаж йола хои, костюм Людмила Васильевнийга иккхийта.

СУРТА ТIА: Ермоловски ателье кхалинаха дайта барзкъа доаккха Нелова Людмила Васильевна барзкъаш доахаш йоал.

Т. АРЧАКОВА сурт.

ШКОЛА КЕРДАЧА ДЕШАРА ШЕРА КИЙЧЪЯЬЙ

Старопромысловски района № 11 йолча юкъерча школе тIеххьара балхаш деш латт кердача дешара шера берал тIаэца школа кийчъеча. Керттера балхаш даьдаьннад: кIир техай, басар хьехкад. Кердача дешара шера еррига а 1156 дешархо хургва школе дешаш.

Юххьанцарча классий дешархоше кердача программагIа дешаргла. Цудухьа царна мел эша керда гойтара пособеш, схемаш, диафильмаш ийавд. Дешархой салоIача юкъа дика лаккъенний библиотека фонд а. Долла дIама кийча да хиле, физика лабораторешка, школьни производственни мастерскеешка занятеш лерттIа чакхъяьхара. Царна эшаш йола оборудовани ийцай.

Къьостта ала деза спортивни залах лаьца. РСФСР школашта юкъе вьржача яхье цхьоалагIа моттиг яккхарах укх деношка школе кхачай спорта федерацера спортивни инвентарь чуйола посылке.

Школа дешара кердача шера кийчъеча дика новкъостал даьд шефаша — ГПТУ-11 администраци, дешархоши.

Р. ЯНДИЕВА.

РЕМОНТ ЯЬ ЯЬННАЙ

МагIалбика района Моккхаа-Ачалкхера школа хьалдоагIача дешара шера кийчъеча дика толаман дахьад. Берашн хьанарча какиккех цIенъеше а доладир ремонтин балхаш. Школа эзахоо Чапанов Исраилла хьалхаIе а вIашагIхьажкхаре ремонт яра мел эшар. Дойкха новкъостал дир ремонтникашна дешархоша а. КIаьнкира партан, кораш товдир, хурса дехна кхин тайпар, хIата школа гонахьара карт товдир. Пингхаша басар хьахьаар, кIир техар. Дог Iоздоза хIама коридораш, классаша чуьнча. Сирда а уж, шена, паргIата я. Уж иштта хьналера хьнара кхьахьабез ремонтникашна а дешархоша а. — Дешархоша эшарг мел йоля гойтара пособи кийн, хIанта хьакхьарна кIор дахче бакъ мал бут бовлезье а IалашIьннад, — духи школа директора Ужахов Исмайлас. — ЦхьоагIачахь сентябре тохарбоила гургалла сетейна дьяжаш латт. Ачалкхера юкъера школан, цун шахкье филиала.

Б. ГАСАРОВ.

ЧЕХОСЛОВАКИ. Лаьтта некуссттенни спутникаш дуво йоли вгара хьалхара лазерни локатор хьаен латт Прагина юхьа уллача Онджеяерча Чехословакии Iилман Академе астрономически института обсерваторе. Из хьалхеча дакъа лоце ЧССР, ГДР, ВНР, ПНР, СССР Iилманчи космосера тахьарен дакъоедуна цен халкъашта юкъе цхьаьна гIулакхаш деш программа (Интеркосмос) доаввлеш чуьхь. Кердача приборо йиш хулийтарла массеяк мел мара гIалат ца йоле дон лаьттан спутникашка кхачацаш йола кхь кийса вгста. Из ян Лаьттан гIиргIолара формица боккьюн вешиттай, Лаьтта кхоста ру сан меттахь хьарэшитт худ, сиала геттара дакхача хьахьа йоза лаьттан атмосфера мишта хиъица ще йола бух талле даннеш хьахьар а.

СУРТА ТIА: лазерни локатор аргIаша ян бакххе оттае кийчъеш ва инженер Франтишек Хенза.

ЧТК—ТАСС сурт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Газет арадувла шинарой, ерей, шоттой денош

№ 28 ЙОЛЧА ГРОЗНЕНСКИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ УЧИЛИЩЕ 1972-1973 ДЕШАРА ШЕРА ДЕША ДIАЙЙБУ

Грозненски химкомбината базерча № 28 йолча грозненски городской профессионально - технически училища 1972 — 1973 дешара шера дешархой дIайийбу.

Училища дийбу лакха квалификаци йола укх специальностегIа бола белхалой:

1. Мехкдаьтта - хима предприятей оборудоване слесарь - монтажник.

2. Технологически оборудоване ремонт яра слесарь.

3. Токарь.

Царех хIара професси бовзийча лоархIаме я тахан мехка халкъа балхий дIахо айбеча хана.

Училище гоьна Iомаьь а ца Iеш, технически творчество Iомае а художественни самодеятельносте, спортивни секцешта дегъа даша йиш я.

Тха училище дешаше а чакхйоаьх юкъерча образоване иссалгIа класс.

Училище йистеьахачул тIехьагIа шуга хьажаш хурга г. Грозне мехкдаьтта чакхдоахача заводашкара шун бола тIагIорга бола балхаш.

Училище деша дIайийбу экзаменаш а боацаш.

Деша дIайийбу 7—10 класс чакхъьаьхача 16—19 шу даьнна еке лета кагийнахи мехкарийн, иштта эскарера мукъаьбаьнна ийбаьхка 25 шерага кхаччалца ха йола нах а.

Деша бегIаш эккха ала да 8 класс хьахачар — 2 шу, 10 класс хьахачар — 1 шу.

Деша дIа мел ийцачоа стипенди лу слесарен - монтажникаш тен слесарен - ремонтникатен — бетта 36 сом, хIьета токарашта — 23—30 сом.

Стипенди совгIа дешархошта тургаш продуктивни болча хаш мел даьккхача ахча 33 процент а.

Дешархой городской транспортаца мах боацаш дола бокъо йолаш ба.

Деша дIаэшар дехаш кхьахча заявлени хила деза: образованех дола документ, могаш хилар бола ,форма 286 яха справка, школера характеристика, 3х4 сантиметр дола диь сурт, хIьета паспорт е вараш (ераш) дола тешал ше кара дIадала деза.

Занятеш йолалургьа 1972 шера 1 сентябре.

ДIаэшара хьакъехьара заявленеш хьайiо училища приемни комиссе хIара деши укх адресагIа: г. Грозный — 40, ГПТУ-28.

Цига водаш №№ 1, 21, 29 йолча автобусашца «Политехнический» яхача автобусон сецача шагчахь лаьттачура.

№№ 2, 3, 5 йолча трамвайшта — «Стерлитамакск» яхача уж сецача кхачалца.

Телефонаш: 94 — цхьа тIа 3-80, 94-ахь тIа 6-43.

ГПТУ - 28 ДИРЕКЦИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 август

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Дешархошта. «Пионерий творчество». Концерт. 10.15 — «Гафна зиндар» яха художественни фильм. 11.30 — Документальни фильма программа. 12.20 — Концертни студе тIаьхьа. 13.20 — Кердадараш. 16.20 — Передачай программа. 16.40 — Документальни фильм. 17.00 — Бераша. «Оакхарий хьакъехьа бераштa». 17.30 — Передачай программа. 17.35 — Бераштa дола фильм. 17.55 — Книжкий терхIе тIа. Нохч - ГIалгIай укххIено лоарара исторе очерки. 18.10 — «Инде премьер - министр СССР-е вар» яха документальни фильм. 18.30 — Нохч - ГIалгIайча гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — «Ō, лаьттагIаш я». 19.20 — «Дядя Ваня» яха художественни фильм. 21.00 — «Хаз». Информационни программа. 21.30 — Дунен халкъий творчество. Инде халкъа искусство. 22.20 — Спортивни дневник. 22.50 — Кердадараш. Передачай программа.

16 август

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Дешархошта. «Пионераш мугIарех бола». 10.15 — «Комиссара Берлина тIеххьара гIулакх» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара сери. 11.30 — Всесоюзни телевидени. Концерт. 11.40 — Всесоюзни телевидени. «Ярмыне сердалонаш» яхача телевизионни документальни фильма премьера 12.40 — Кердадараш. 17.00 — Передачай программа. 17.05 — Асафьев. Бахчисарайски фонтан. Кабардино - Балкарски драмай театра спектакль. 18.55 — Нохч-ГIалгIайче гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.15 — Хоамаш. реклама. 19.30 — Шоана безаш. 19.30 — Телевизионни экрана тIа эггара хьалха. «Фронте тIаьхьа» яха художественни фильм. 21.00 — «Хаз». Информационни программа. 21.30 — «Анрацита» яха художественни фильм.

РАДИО

15 август

6.30 — «Юртара Iуйре» (гIалгIай меттала). 6.45 — «Массане юкъера дешар Iомадар» яха беседа (гIалгIай меттала). 6.57 — Хаоттам. 7.00 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Нохч-ГIалгIай эшарий концерт (гIалгIай меттала). 8.45 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 16.00 — «Юбилей сийна» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.15 — Индустре болхалой. Промышленноста белхлошта йола передача (нохчий меттала). 16.30 — «Пептгруппа гIулакхаш» яха передача (эрсий меттала). 16.45 — Вай индустриальни мохк (эрсий меттала). 16.52 — Керда эшараш

16 август

6.30 — Юрта махар (нохчий меттала). 6.45 — Аннараш. 6.57 — Хаоттам. 7.00 — «Грозненский рабочий», газета обзор. 7.20 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Лечипах, партех, Даьхенах дола моттигерча композиторий илли (гIалгIай меттала). 16.00 — Юртбоахама къахьегамхошта дола концерт (эрсий меттала). 16.30 — Закон довза а деза, ххоалаш а да (эрсий меттала). 16.45 — Нохч-ГIалгIай индустри (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда эшараш (эрсий, гIалгIай меттала). 19.20 — Кагирхой вахар (нохчий меттала). 20.00 — Веденски района художественни самодеятельноста доккхийчий выступлени (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозне хIенаг дукха морхаш а йолаш, малхбоалехьара гIаьххьача боарами мух а хьекхаш, йовхан а йовцаш ха хилен фегара температура республике гIолла 29—34, градус йовхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломиен хувиалуш морхаш а йолаш, цхьанца йолча моттигашка юкъ-юкъе догIа а делхаш, ди а къувкъаш, хьаьа лостам болаш гIаьххьача боарами мух а хьекхаш ха хилен фегара температура буйсашка 16—21, деношка 25—30 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51 Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-66; редактора зам. — 3-38-11; бахитоалажа секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурин отделий 3-61-46, промышленноста отдела — 3-42-30; юрта бахама отдела — 3-42-25, письмой отделен бухгалтерен — 2-80-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-66; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни и культуры 3-61-46, отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-25; отдела писем и бухгалтерии — 2-80-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ00766. Заказ № 6388.